

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมตัวระหว่างรอการตรวจพิสูจน์ หาสารเสพติดในร่างกายของต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมตัวระหว่างรอการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกาย รวมถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การดำเนินกระบวนการพิจารณาอาญา กฎหมายยาเสพติด การควบคุมตัวตามกฎหมายยาเสพติดและการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ 50 รัฐ รวมตัวเข้าเป็นประเทศเดียวกัน เรียกว่าสหรัฐอเมริกา (United State of America) อย่างไรก็ตามบรรดารัฐทั้งปวงยังคงมีความเป็นอิสระในบางเรื่อง โดยอำนาจของมลรัฐ (State) จะแตกต่างจากอำนาจของรัฐบาลกลาง (Federal Government) ซึ่งมีอำนาจส่วนใหญ่เกี่ยวกับกรณีระหว่างมลรัฐต่อมลรัฐ และกรณีระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกากับประเทศอื่น ๆ ดังนั้น เรื่องใดที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ภายในมลรัฐของแต่ละมลรัฐ โดยเฉพาะและไม่เกี่ยวข้องกับมลรัฐอื่น และไม่ปรากฏจากรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดว่าอยู่ในอำนาจของรัฐบาลกลาง มลรัฐนั้น ๆ ย่อมมีอำนาจเด็ดขาดและสูงสุด เพราะแต่ละมลรัฐ (State) มีรัฐบาลของตนเอง มีผู้ว่าการมลรัฐ (Governor) เป็นหัวหน้ารัฐบาล มีหน่วยราชการต่างๆ เป็นผู้รับผิดชอบการบริหารกิจการต่างๆ ภายในมลรัฐ แต่ละมลรัฐมีเมืองหลวงของมลรัฐเอง มีรัฐสภาของตนเอง มีศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ศาลสูงสุดของมลรัฐเอง และมีการออกกฎหมายของตนเองได้ แต่ต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ จึงไม่เป็นการแปลกประหลาดที่การกระทำในเรื่องเดียวกัน บางกรณีอาจเป็นความผิดในรัฐหนึ่งและอาจไม่เป็นความผิดในอีกรัฐหนึ่งก็ได้ ดังนั้น ระบบกฎหมายและระบบศาลของสหรัฐอเมริกาจึงมีความซับซ้อนและแตกต่างจากประเทศอื่นโดยทั่วไป

3.1.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหรัฐอเมริกา

ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริการะบบกฎหมายของอเมริกาเป็นระบบกฎหมายคอมมอน ลอว์ (Common Law) ซึ่งมีรากฐานและแนวคิดมาจากอังกฤษ โดยได้นำส่วนที่ดีมาใช้ แต่ยังคงความเป็นเอกภาพทางศาลไว้ โดยถือหลักว่าระบบตุลาการจะต้องปลอดจากอำนาจทางการเมือง สภากองเกรสหรือฝ่ายบริหาร การดำเนินคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาคือระบบการค้นหาคำความจริงแบบต่อสู้คดี หรือที่เรียกว่า “ระบบคู่ปรปักษ์” ที่คู่ความทั้งสองฝ่ายต่างมีฐานะเท่าเทียมกันในศาล การจะได้ความจริงต้องอาศัยการโต้แย้งของกลุ่มความในคดีเพื่อโน้มน้าวจิตใจของคณะลูกขุนซึ่งเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงให้มีการคล้อยตาม โดยผู้พิพากษาจะเป็นเพียงผู้ควบคุมให้มีการต่อสู้ในเชิงคดีอย่างยุติธรรม¹

กฎหมายอาญาของสหรัฐอเมริกาแบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ

1. กฎหมายอาญาภาคสารบัญญัติ (Substantive Criminal Law) เป็นกฎหมายซึ่งครอบคลุมบทบัญญัติว่าการกระทำใดเป็นการกระทำความผิดและมีบทลงโทษสถานใด
2. กฎหมายอาญาภาควิธีสบัญญัติ (Procedural Criminal Law) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีอาญา การจัดระเบียบบริหารงานยุติธรรมทางอาญา การอภัยโทษ การลดโทษ ฯลฯ

กฎหมายอาญาในระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกามีทั้งส่วนที่เป็นกฎหมาย Common Law และส่วนที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ตัวบทกฎหมายของรัฐบาลกลางแห่งสหรัฐอเมริกา และกฎหมายของมลรัฐต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มว่ากฎหมายอาญาสารบัญญัติส่วนใหญ่ที่ใช้อยู่ในมลรัฐต่างๆ เกิดจากหลักคอมมอนลอว์ แต่ก็มีแนวโน้มว่าเริ่มนิยมใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรมากขึ้น โดยคำนึงถึงหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) ไม่ขัดต่อบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ
- (2) ต้องกำหนดความผิดและโทษไว้แน่นอนไม่เคลือบคลุม (void-for-vagueness)
- (3) ไม่มีผลบังคับย้อนหลัง (Expost factor Law)

3.1.1.1 ระบบศาลของสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกามีศาลอยู่ด้วยกัน 2 ระบบ คือ ศาลสหพันธรัฐบาลกลาง (The Federal Court) และศาลมลรัฐ (The State Court) ศาลสูงสุดของประเทศสหรัฐอเมริกาคือ ศาลสูงสุด

¹ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, “การพิจารณาคดีอาญาของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกา : ระบบพิจารณาแบบไบเฟอร์เนชั่น,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 8, ฉบับที่ 3, น. 442.

รัฐบาลกลาง (The U.S. Supreme Court) แต่ละมลรัฐอาจมีศาลสูงมลรัฐของตนเองแยกออกไปจากศาลสูงรัฐบาลกลางก็ได้

ศาลรัฐบาลกลาง (The U.S. Federal Courts) มีเขตอำนาจศาลพิจารณาคดีเกี่ยวข้องกับกฎหมายของรัฐบาลกลาง และในกรณีที่คู่ความเป็นพลเมืองต่างมลรัฐกัน ศาลรัฐบาลกลางจะมีเขตอำนาจในการไต่สวนและพิจารณาพิพากษา

ศาลมลรัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละศาลมลรัฐก็มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเฉพาะพลเมืองในมลรัฐนั้น

ในคดีอาญาการตัดสินชี้ขาดคดี คณะลูกขุน (The Jury) ต้องเป็นไปโดยเอกฉันท์ (Unanimous) ในคดีอาญา บุคคลผู้ชนะในคดีจะได้รับการตัดสินปล่อยตัวให้พ้นผิด (ยกฟ้อง) และจะไม่ถูกดำเนินคดีในข้อหาเดียวกันอีก หลักการนี้เรียกว่าการดำเนินฟ้องคดีซ้ำซ้อนในข้อหาเดียวกัน (Double Jeopardy) โดยการพิจารณาคดีอาญา (Criminal Procedure) ของสหรัฐอเมริกา ใช้ลูกขุน 12 คน คำตัดสินของลูกขุน (Juror's Decision) จะต้องลงคะแนนเป็นเอกฉันท์ทั้ง 12 คน ถ้ามีคนใดคนหนึ่งไม่เห็นด้วย ก็จะชี้ขาดไม่ได้ ซึ่งถ้ามีเหตุการณ์ดังกล่าว ผู้พิพากษาที่เป็นประธานในการไต่สวน (Chairman of the Trial) ก็จะสั่งให้คณะลูกขุนกลับไปทบทวนใหม่จนกว่าจะได้ข้อยุติเป็นเอกฉันท์ จึงจะมีการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นใหม่ เพื่อให้ได้ข้อยุติอย่างแท้จริง

3.1.1.2 ระบบคณะลูกขุนในอเมริกา

ในระบบกฎหมายอเมริกัน มีการนำแบบอย่างมาจากอังกฤษ โดยให้มีบทบาทคุ้มครองในการตัดสินคดีมีความยุติธรรม ระบบลูกขุนนำมาใช้เพื่อจำกัดขอบเขตอำนาจของคณะรัฐบาล และเพื่อเป็นหลักประกันถึงความไม่ลำเอียงและทำให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาคดีคดีซึ่งบรรดาลูกขุนโดยปกติจะได้รับการคัดเลือกจากผู้มีสิทธิออกเสียงตามกฎหมายในขอบเขต ที่ศาลนั้นมีอำนาจปกครองอยู่ ลูกขุนโดยปกติจะเป็นพลเมืองทั่วไปที่ได้รับการคัดเลือกจำนวน 12 คน โดยทนายความของทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้ให้ความเห็นชอบ ในคดีอาญาคำตัดสินของลูกขุนจะต้องเป็นเอกฉันท์ เว้นแต่ในคดีแพ่งคณะลูกขุนมักจะตัดสินโดยใช้เสียงข้างมาก การตัดสินของลูกขุนจะถือว่าเป็นกฎหมาย เว้นแต่เป็นกรณีที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอย่างชัดเจน อาจมีการกลับคำตัดสินชี้ขาดได้โดยการร้องขออุทธรณ์²

² กอบกุล จันทวโร, “ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและการพิจารณาคดีโดยลูกขุนเปรียบเทียบกับศาลไทย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2559, จาก <https://sites.google.com/site/pasitktr/bthkhwam-thang-kdhmay/rabbkdhmaykxngshrathxmerikalaeakarphicarnatadsinkhdidoylukkhunperiybtheiybkabsalthiy>

3.1.2 การดำเนินกระบวนการพิจารณาอาญา

ในกระบวนการพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยแต่ละส่วนจะมีความเป็นอิสระในตัวเอง กล่าวคือในชั้นวินิจฉัยความผิด (Guilty Stage) จะเป็นเรื่องของ การนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดจำเลย โดยจะมีการพิสูจน์ถึงการกระทำ (Actus reus) และเจตนาชั่วร้าย (Mens rea) ของจำเลยว่ามีเพียงพอตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือไม่ ส่วนในชั้น กำหนดโทษ จะเกิดขึ้นภายหลังจากมีการตัดสินข้อเท็จจริงในคดีโดยผู้พิพากษาหรือลูกขุน หรือเกิด จากจำเลยให้การรับสารภาพผิด โดยขั้นตอนการกำหนดโทษจะมีการพิจารณาถึงประวัติของจำเลย ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การกำหนดโทษจำเลยเป็นไปอย่างเหมาะสมและ ถูกต้อง โดยการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวจำเลยจะกระทำในรูปแบบของรายงานก่อน พิพากษา (Presentence report)

การรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยโดยใช้รายงานก่อนพิพากษา

รายงานก่อนพิพากษา คือเป็นผลมาจากการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติดังนี้ หลังของจำเลย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติ โดยรายงานสืบเสาะและ พินิจ ถือเป็นรายงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดโทษจำเลย เพราะเป็นรายงานที่รวบรวม ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยไว้มากที่สุด และผู้มีหน้าที่ทำรายงานสืบเสาะและพินิจคือ พนักงานคุม ประพฤติ (Probation officer) โดยสำหรับข้อเท็จจริงซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยดังนี้

- (1) สภาพพฤติการณ์แห่งคดี
- (2) ประวัติการทำความผิด
- (3) สุขภาพทางกายและภาวะแห่งจิต
- (4) ประวัติของครอบครัวและภูมิหลัง
- (5) สถานภาพทางการเงิน
- (6) ประวัติการศึกษา
- (7) นิสัยและความประพฤติ
- (8) ประวัติการทำงาน
- (9) ปัจจัยอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของจำเลยและสามารถนำไปใช้

ประโยชน์ในการกำหนดโทษ หรือการปรับปรุงแก้ไขตัวจำเลยได้

- (10) ข้อเท็จจริงอื่นใดที่ศาลต้องการ

(11) ความเห็นของพนักงานคุมประพฤติที่มีต่อจำเลย

โดยปกติแล้วรายงานสืบเสาะและพินิจจะต้องทำให้เสร็จก่อนที่มีจะมีการอ่านคำพิพากษาลงโทษหรือก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้คุมประพฤติจำเลย เว้นแต่กรณีที่ถูกขุ่นเป็นผู้กำหนดโทษ หรือกรณีจำเลยแสดงความจำนงสละสิทธิ การทำรายงาน หรือในกรณีที่ศาลเห็นว่าข้อมูลเพียงพอต่อการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษจำเลย ซึ่งในกรณีเหล่านี้ ศาลอาจลงโทษจำเลยไปทันทีโดยไม่มีรายงานสืบเสาะและพินิจได้ แต่ก็ต้องระบุความเห็นดังกล่าวไว้ในสำนวน

2. รายงานการตรวจจิต เป็นการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย นอกจากศาลอาจมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานสืบเสาะและพินิจแล้ว ในบางคดี เช่นคดีที่ปรากฏว่า จำเลยเป็นโรคที่ป่วยทางจิตหรือมีอาการทางจิต ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลซึ่งมีความรู้เฉพาะด้านเช่น นักจิตวิทยา เป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยเพิ่มเติมในรูปของรายงานอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ก็เพื่อศาลจะได้มีข้อมูลเพียงพอต่อการกำหนดโทษหรือการกำหนดวิธีปฏิบัติต่อจำเลย

3. รายงานของกรมราชทัณฑ์ รายงานของกรมราชทัณฑ์ถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานก่อนพิพากษา เช่นเดียวกับรายงานสืบเสาะและพินิจและรายงานการตรวจจิต กล่าวคือ ศาลอาจมีคำสั่งให้กรมราชทัณฑ์ หรือบุคคลอื่นใดเป็นผู้ทำรายงานดังกล่าวในกรณีที่ศาลต้องการได้รับข้อมูลบางอย่างเพิ่มเติมเพื่อนำมาใช้กำหนดโทษจำเลย ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงว่าจำเลยนั้นจะถูกตัดสินว่ากระทำความผิดร้ายแรงหรือกระทำความผิดไม่ร้ายแรง โดยปกติข้อมูลที่ศาลต้องการจะระบุไว้ในคำสั่งของศาลอย่างชัดเจน โดยข้อมูลเหล่านี้ จะไม่มีรายงานสืบเสาะและพินิจ และรายงานการตรวจจิต

ในประเทศสหรัฐอเมริกาการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวจำเลย จะกระทำได้โดยพนักงานคุมประพฤติ นักจิตวิทยา หรือกรมราชทัณฑ์ ซึ่งข้อเท็จจริงส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในรายงานก่อนพิพากษา โดยแต่ละองค์จะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวจำเลย

3.1.3 กฎหมายยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ยึดนโยบายปราบปรามยาเสพติดให้สิ้นไป โดยบังคับใช้กฎหมายที่รุนแรงอย่างจริงจังมานาน แต่หลายมลรัฐ เช่น Oregon, Colorado, Alaska, Ohio, California, Mississippi, North Carolina, New York และ Nebraska ไม่ได้ยึดหลักกฎหมายเคร่งครัดตามนโยบายรัฐบาลกลาง โดยยอมรับว่า ภัยชา คือสิ่งปกติที่ใช้ในสังคมเพื่อความบันเทิง จึงไม่มีการพิพากษาลงโทษจำคุกกับผู้เสพกัญชาแต่ประการใดรัฐบาลกลางสหรัฐในปัจจุบัน³ จึงได้หัน

³ มยุราวิมล โลหาร, “การแสวงหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติดโดยการใช้เทคนิคการสืบสวนพิเศษ,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), น.53.

กลับมาพิจารณา Harm Reduction policy เนื่องจากสถิติพบว่า ผู้ติดยาเสพติดราวร้อยละ ๑๐ จะติดเชื้อ HIV ด้วย นับแต่แต่ปี ค.ศ. 2009 จึงได้นำโครงการ Federal Funding of Syringe Exchange เพื่อแจกจ่ายเข็มฉีดยาที่สะอาดโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งแจกจ่ายยาเสพติด⁴ กับการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาเพื่อให้ลดและเลิกใช้ยาเสพติดในที่สุด กล่าวโดยสรุป สหรัฐฯ ได้ตรากฎหมายปราบปรามยาเสพติดที่เข้มแข็งมาก เช่น Harrison Narcotic Act of 1914 เพื่อควบคุมใบอนุญาตให้มีและใช้ cocaine รวมถึงการตรากฎหมาย Anti-Drug Abuse Act of 1988 และ the Controlled Substance Act (CSA) ซึ่งรู้จักกันในนาม Comprehensive Drug Abuse Prevention and Control Act of 1970 ซึ่งมีแนวคิดเช่นเดียวกับอนุสัญญาขององค์การสหประชาชาติที่กล่าวไปแล้วข้างต้น โดยจัดตั้งหน่วยงาน Drug Enforcement Administration หรือ DEA ขึ้นมา แต่โทษสูงสุดคือ จำคุกตลอดชีวิตหรือปรับสี่สิบล้านเหรียญ

3.1.3.1 มาตรการทางกฎหมายในการฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด⁵

ในปี ค.ศ. 1956 ได้มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (The Narcotics Control Act of 1956) ที่มีบทกำหนดโทษและเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดให้หนักขึ้น และได้มีการนำการพักการลงโทษและคุมความประพฤติผู้ติดยาเสพติดให้โทษภายหลังจากการรักษาจากแพทย์แล้วมาใช้กฎหมายดังกล่าวนี้มิได้ทำให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดลดลงเท่าใดนัก แต่กลับเพิ่มขึ้นจึงได้นำเอาวิธีการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงมาใช้ในปี ค.ศ. 1968 โดยทำการศึกษาและวิจัยพร้อมกันไป โดยจัดเป็นกลุ่มเพื่อทำการรักษา ซึ่งในปี ค.ศ. 1966 ได้มีการบัญญัติกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (The Narcotic Addict Rehabilitation Act of 1966) เรียกโดยย่อว่า NARA⁶ ขึ้นกำหนดหลักการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติด สำหรับกฎหมายนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี ค.ศ. 1971 เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการให้ส่งผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดตามกฎหมายแห่งสหรัฐ เป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่สมควรได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือพิพากษาลงโทษ

⁴ Office of the Law Revision Counsel, Narcotic Addict Rehabilitation Act (NARA)[Online], available URL : <http://uscode.house.gov/download/pls/42C42.txt>,2009(october,30).

⁵ ญัตตินัย สุภัทรกุล, “มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด : ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายว่าด้วยการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด กับรูปแบบบูรณาการของศาลยาเสพติดในต่างประเทศ,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2549), น.75.

⁶ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 3401.

นำไปคุมขังเพื่อบำบัดรักษาให้มีสุขภาพดี และสามารถกลับสู่สังคมในฐานะสมาชิกที่มีประโยชน์ รวมทั้งให้โอกาสแก่ผู้ติดยาเสพติดที่มีได้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาอื่นใด ได้รับการบำบัดรักษา เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพและกลับสู่สังคมสมาชิกที่มีประโยชน์ อันเป็นการป้องกันสังคมให้พ้นจากอาชญากรรม และการกระทำผิดซึ่งเป็นผลมาจากการติดยาเสพติดด้วย

3.1.3.2 สารสำคัญของกฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดที่เป็นการบังคับบำบัดรักษา⁷ มีดังนี้

1. ผู้ติดยาเสพติดบางประเภทสามารถเลือกเข้ารับการบำบัดรักษาเสียรายได้แทนที่จะส่งตัวไปฟ้องร้องยังศาล โดยเลขาธิการอนามัยการศึกษาและการสงเคราะห์เป็นผู้ตรวจสอบเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและแก้ไขปรับปรุงผู้ติดยาเสพติด

2. เมื่อรัฐบาลสหรัฐมั่นใจว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ที่ได้กระทำผิด จะให้พนักงานอัยการกำหนดระยะเวลาการบำบัดรักษาไม่เกินสิบปี หรือระยะเวลามากที่สุดจนกว่าจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้ติดยาเสพติดหายแล้ว

3. ถ้าหากผู้เสพยาเสพติดได้รับการบำบัดรักษาไม่ได้ผล จะต้องรายงานให้เลขาธิการอนามัยการศึกษาและสงเคราะห์ทำการรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยการบำบัดรักษาเฉพาะรายเมื่อได้รักษาและผู้ติดยาเสพติดในโรงพยาบาลแล้วก็จะปล่อยตัวผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่สังคมและภายในระยะเวลา 3 ปี ผู้ติดยาเสพติดจะต้องมาพบเป็นรายบุคคลเมื่อต้องการพบ เพื่อทราบผล โดยมีหน่วยงาน The National Institute of Mental Health} Department of Health Education and Welfare และ Department of Justice บริหารงานตามกฎหมายนี้

4. การดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อการสั่งบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

(1) เมื่อผู้ติดยาเสพติดประสงค์จะเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดหรือเมื่อญาติพี่น้องเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดหรือญาติพี่น้องอาจยื่นคำร้องขอต่ออัยการท้องถิ่นแห่งสหรัฐ เพื่อขอเข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดในสถานพยาบาลได้ โดยคำร้องของผู้ติดยาเสพติดจะต้องระบุชื่อ ที่อยู่ และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของเขาสำหรับคำร้องของญาติพี่น้องในเรื่องเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด ก็ต้องระบุชื่อและที่อยู่ตลอดจนข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอื่นๆ ซึ่งผู้ร้องเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติด

(2) ภายหลังจากที่ได้พิจารณาคำร้องขอแล้ว อัยการแห่งสหรัฐจะพิจารณาว่ามีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าบุคคลที่ระบุชื่อในคำร้องขอนั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดจริง และมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่าศูนย์

⁷ สุริย์ คูเพชร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 52, น.72.

บำบัดรักษาของรัฐจะไม่ยอมรับผู้นั้นเข้ารับการบำบัดรักษาในอัยการแห่งรัฐยื่นคำร้องขอต่อศาลแห่งท้องถิ่นของรัฐให้ส่งตัวผู้ติดยาเสพติดไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่เหมาะสม ให้อัยการแห่งรัฐขอคำแนะนำปรึกษาผู้อำนวยการ โรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมก็ได้

(3) เมื่อได้รับคำร้องขอของอัยการแห่งรัฐแล้ว ศาลจะสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลเพื่อให้แพทย์ตรวจพิสูจน์⁸ และที่ จะต้องการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลจะทำสำเนาคำร้องขอนั้นและมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ศาลส่งไปให้ผู้ติดยาเสพติดโดยตรง⁹

3.1.3.3 การบำบัดผู้ติดยาเสพติดโดยศาล

ศาลยาเสพติด (Drug Court)¹⁰ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นศาลที่เกิดขึ้นจากแนวคิดในการช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับคดียาเสพติดซึ่งมีเพิ่มมากขึ้นและนับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่แพร่หลายอยู่ในสหรัฐอเมริกา ศาลยาเสพติดจัดตั้งขึ้นครั้งแรก ณ เมืองไมอามี รัฐฟลอริดา ในปี 2532 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดประเภทโคเคน และเฮโรอีน ปัจจุบันนี้ มีศาลยาเสพติดในประเศ สหรัฐอเมริกา มีจำนวนมากกว่า 2,400 แห่ง โดยศาลยาเสพติดยังถือได้ว่าเป็นโทษทางเลือกแทนการลงโทษโดยการจำคุก เน้นกลุ่มเป้าหมายคือผู้กระทำผิดคดียาเสพติดที่ไม่ใช่ประเภทคดีความรุนแรง นอกจากนี้ผู้กระทำผิดที่เข้ารับการพิจารณาคดีของศาลยาเสพติดนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ของคดีดังนี้ คือต้องไม่เป็นคดีความผิดร้ายแรง ไม่มีประวัติด้านคดีอื่น ๆ มาก่อน และยินยอมที่จะเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆที่ทางศาลยาเสพติดได้กำหนดให้ โดยผู้เข้าร่วมต้องเป็นผู้จ่ายค่าเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆเอง และต้องไม่มีประวัติที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดรายสำคัญ โปรแกรมที่จัดให้แก่ผู้กระทำผิดมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นพัฒนาพฤติกรรมนิสัยให้แก่ผู้กระทำผิดแทนการส่งตัวเข้าไปในเรือนจำ โปรแกรมที่จัดขึ้นเน้นความหลากหลายและมีความเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมเป็นสำคัญ ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุมของเจ้าพนักงานคุมประพฤติในฐานะผู้จัดการ โปรแกรมที่ทำงานภายใต้อำนาจกรมราชทัณฑ์

โดยประเภทของศาลยาเสพติด สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ

(1) ศาลยาเสพติดสำหรับผู้ใหญ่

⁸ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 3413.

⁹ Ibid., Section 3413.

¹⁰ เอกกมล ลวดลา, “ศาลยาเสพติด (Drug Court),” สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2559 จาก

- (2) ศาลยาเสพติดสำหรับเยาวชน
- (3) ศาลยาเสพติดสำหรับครอบครัว และ
- (4) ศาลยาเสพติดสำหรับทหารผ่านศึก

โดยการดำเนินการพิจารณาคดีนั้นเป็นการบูรณาการจากหลายหน่วยงานในการร่วมกันพิจารณาเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิด โดยองค์ประกอบคณะพิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษาประจำศาลยาเสพติด หรือที่เรียกว่า Drug Court Commissioner และผู้บริหารระดับสูงของศาลยาเสพติด รวมถึงเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ที่ปรึกษาด้านกฎหมายประจำรัฐ ทนายความประจำรัฐ และหน่วยงานภายนอก ที่เกี่ยวข้องในการดำเนิน โปรแกรมเพื่อผู้กระทำผิด ซึ่งคณะดังกล่าวมีส่วนร่วมสำคัญในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและดำเนินการจัดโปรแกรมที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำผิด โดยกระบวนการพิจารณาจะมีการพิจารณาถึงประวัติของผู้กระทำผิดเป็นรายๆ ประกอบกับลักษณะคดีที่ได้กระทำผิดว่า ควรจะได้รับการดูแลรักษาและเข้าร่วมโปรแกรมชนิดใดก่อนที่จะมีการพิจารณาคดี ซึ่งหากผู้กระทำผิดได้รับการตัดสินโทษให้เข้าร่วม โปรแกรมฟื้นฟูแก้ไขแล้ว ผู้กระทำผิดจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมโปรแกรมดังกล่าวให้ครบตามที่กำหนดไว้ ซึ่งหากมีการขาดการเข้าร่วมโปรแกรมตามที่ศาลได้กำหนดไว้และขาดการรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานคุมประพฤติแล้ว ผู้กระทำผิดจะถูกส่งตัวเข้าเรือนจำโดยทันที

3.1.3.4 รูปแบบโปรแกรมที่จัดไว้ให้แก่ผู้กระทำผิด

เน้นให้ความรู้ทางการศึกษา และเน้นให้ผู้เข้าร่วมโปรแกรมเข้าใจถึงการใช้ชีวิตที่ถูกต้องแท้จริง เพื่อสามารถกลับไปมีโอกาสดังสังคมอีกครั้ง ซึ่งทางศาลยาเสพติดจะเป็นผู้ประสานหน่วยงานภายนอกในการช่วยเหลือในการดำเนินการโปรแกรมต่างๆ โดยดำเนินงานร่วมกับเจ้าพนักงานคุมประพฤติในการช่วยสอดส่องดูแลให้ผู้กระทำผิดเข้าร่วมโปรแกรมตามกำหนด ซึ่งโปรแกรมแบ่งออกไปเป็น 2 กลุ่มหลัก ที่เรียกว่า Pre Plea case และ Post Plea case สำหรับกลุ่มผู้กระทำผิดที่เข้าร่วมในกลุ่ม Pre Plea case นั้น จะเป็นกลุ่มผู้กระทำผิดที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติ แต่สำหรับกลุ่ม Post Plea case นั้น ผู้เข้าร่วมโปรแกรมจะเป็นกลุ่มผู้กระทำผิดที่ได้รับการพักการลงโทษ ซึ่งผู้กระทำผิดที่จะเข้าร่วมโปรแกรมในทั้งสองกลุ่มนี้ได้ต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

3.1.3.5 โปรแกรมของศาลยาเสพติด

ในการดำเนินการเกี่ยวกับโปรแกรมของศาลยาเสพติดนั้น ได้กำหนดโปรแกรมเป็น 3 ระดับด้วยกัน ซึ่งเรียกว่า Path (พาธ) โดยจะแบ่ง เป็น Path1 Path2 และ Path3 ซึ่งผู้เข้าร่วม

โปรแกรมจำเป็นต้องผ่านทั้ง 3 ระดับ ซึ่งจะถือว่าจบการเข้าร่วมโปรแกรม ซึ่งในแต่ละระดับจะแบ่งออกเป็นสี่ เช่น Path1 คือสี่ฟ้า Path2 คือสี่เหลือง Path3 คือสี่เขียว แต่สำหรับผู้กระทำผิดผู้หญิงจะใช้สีม่วงแทนทั้ง 3 ระดับ สำหรับเจ้าหน้าที่ที่จัด โปรแกรมแก่ผู้กระทำผิดนั้นจะเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภายนอกผู้มีความเชี่ยวชาญในด้านการจัด โปรแกรมแก่ผู้ติดยาเสพติดมาทำงานร่วมกับ ศาสนาเสพติดในการจัด โปรแกรมให้แก่ผู้กระทำผิด นอกจากนี้ยังจัดให้มีการพบปะระหว่าง เจ้าหน้าที่กับผู้เข้าร่วม โปรแกรมเป็นประจำ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเป็นแนวทางในการจัด โปรแกรมได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด โดยเฉพาะผู้เข้าร่วมที่เป็นกลุ่ม Post Plea case จำเป็นต้องได้รับการประเมินคุณลักษณะจากนักจิตวิทยาของศาล โดยจะมีการประชุม ระหว่างคณะกรรมการก่อนการพิจารณาคดีว่า ผู้เข้าร่วมโปรแกรมนั้นๆ สามารถผ่านการประเมิน และเลื่อนสู่ระดับที่สูงขึ้นได้หรือไม่

หลังจากกระบวนการประเมินคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมโปรแกรมแล้ว ผู้เข้าร่วมจะได้รับแผนการดำเนินการของโปรแกรมที่จะทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจถึงแนวทางการเข้าร่วม โปรแกรม และผลสำเร็จที่จะได้รับในอนาคต โดยผู้เข้าร่วมจำเป็นต้องมีรายชื่อผู้สนับสนุนที่จะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือระหว่างการเข้าร่วมโปรแกรมนำมายื่นต่อศาล ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้กระทำผิด และศาลที่จะช่วยกันบรรลุเป้าหมายของโปรแกรม และเมื่อเข้าร่วมครบตามกำหนดทั้ง 3 ระดับแล้ว จะมีการจัดงานสำหรับการจบโปรแกรม หรือที่เรียกว่า Graduation day เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ผู้เข้าร่วม ที่สามารถเอาชนะปัญหาและแก้ไขตนเองและพร้อมกลับคืนสู่สังคม อีกครั้ง ในวันดังกล่าวจะมีการเชิญบุคคลภายนอก เช่น ครอบครัว คนรัก ญาติ หรือผู้ใกล้ชิด ของผู้กระทำผิด มาร่วมยินดีในวันดังกล่าว

3.1.3.6 การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ภายหลังจากศาลได้มีคำแนะนำแก่ผู้ติดยาเสพติดในเรื่องสิทธิที่เขาจะได้รับคำปรึกษาทุกขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลถ้าผู้ติดยาเสพติดไม่มีเงินที่จะจ่ายเพื่อเข้ารับคำปรึกษา ศาลจะกำหนดให้ให้คำปรึกษาตามคำร้องขอของผู้ติดยาเสพติดนั้นและให้มารับคำปรึกษาในระหว่างการตรวจสอบความประพฤติ ศาลจะตั้งแพทย์ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 คน ซึ่งในจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิอาจเป็นจิตแพทย์ 1 คน ให้ทำการตรวจพิสูจน์ผู้ติดยาเสพติดซึ่งกักขังไว้ แพทย์นี้ไม่มีส่วนร่วมในการสอบสวนหรือจัดทำรายงานการสอบสวน ศาลจะให้คำแนะนำแก่ผู้ติดยาเสพติดเช่นกันว่าถ้าภายหลังจากการตรวจสอบและรับฟังพยานหลักฐานแล้วผลปรากฏว่าเขาเป็นผู้ติดยาเสพติดที่จะต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยการบำบัดรักษา เขาจะถูกส่งตัวไป

ให้ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลควบคุมตัวเพื่อเข้ารับการรักษา ถึงแม้ว่าเขาจะไม่สมัครใจก็ตาม ตามวิธีการบำบัด รักษาเช่นนั้นก็ตาม ซึ่งระยะเวลาในการบำบัดรักษาอาจนานถึง 42 เดือน นอกจากนี้ศาลจะให้คำแนะนำว่าเขาจะถูกกักขังในระหว่างการบำบัดรักษา และเขาจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลหลังจากที่เขาได้รับการปล่อยตัวจากการกักขังเป็นเวลา 3 ปี เพื่อรับการบำบัดรักษาและรับคำแนะนำภายใต้แผนการบำบัดรักษาของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลไปแล้ว ถ้าเขายังไม่หายจากอาการติดยาเสพติดหรือ ปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือตามแผนการบำบัดรักษาภายหลังจากที่ออกจากโรงพยาบาลไปแล้วหรือ ได้รับการพิจารณาจากผู้อำนวยการ โรงพยาบาลว่าเขาจะหวนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก เขาจะถูกนำตัวมา กักขังโดยเพิ่มระยะเวลาควบคุมตัวในสถานบำบัดรักษาเพื่อทำการบำบัดรักษาและให้คำแนะนำภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้ว

นอกจากนี้แล้วเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการตรวจพิสูจน์ศาลอาจสั่งให้ส่งผู้ติดยาเสพติดไปอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้อำนวยการ โรงพยาบาล ภายในระยะเวลาไม่เกิน 30 วัน เพื่อคุมขังในโรงพยาบาลที่เหมาะสมหรือคุมขังในศูนย์บำบัดอื่นตามที่ศาลกำหนดได้ ทั้งนี้ แพทย์ต้องทำรายงานเสนอต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

1) ถ้าการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ทั้งสองสรุปรายละเอียดรายงานว่า ผู้ติดยาเสพติดนั้นไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดที่ไม่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยการบำบัดรักษา ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นออกจากโรงพยาบาลทันที และให้ยกเลิกกระบวนการพิจารณาในเรื่องนี้

2) ถ้ารายงานของแพทย์ทั้งสองชี้ให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษา หรือชี้ให้เห็นว่าตามรายงานของแพทย์ที่เสนอมานั้นไม่สามารถสรุปด้วยเหตุผลในการปฏิเสธที่จะส่งผู้นั้นไปตรวจพิสูจน์ ศาลจะต้องจัดให้มีการสืบเพื่อรับฟังพยานหลักฐาน โดยพลัน¹¹

3.1.3.7 การสั่งบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

ถ้าศาลได้รับฟังพยานหลักฐานแล้วมีคำพิพากษาว่าผู้นั้นเป็นผู้ติดยาเสพติดที่จะต้องได้รับการแก้ไขฟื้นฟูด้วยการบำบัดรักษา ศาลอาจสั่งให้ส่งตัวไปให้ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลควบคุมดูแลเพื่อบำบัดรักษาในสถานพยาบาลก็ได้ รายงานนั้นอาจสรุปข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพหรือสภาวะทั่วไปของผู้นั้น พร้อมทั้งคำแนะนำของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวเพื่อบำบัดรักษาต่อไป¹² ทั้งนี้ หากผู้นั้นอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้อำนวยการ โรงพยาบาล จะถูกคุมขัง

¹¹ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 3414.

¹² Ibid., Section 3415.

เป็นเวลา 6 เดือน และจะถูกลบออกจากกรณคดีเพื่อการบำบัดรักษาตามแผนการบำบัดรักษา ภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลตามที่ศาลกำหนด เน้นแต่ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้คนได้รับการรักษาอาการติดยาเสพติดและได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว หรือเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องคุมขังคนไข้นั้นอีกต่อไป ก็อาจปล่อยตัวผู้นั้นออกจากการคุมขังในเวลาใดก็ได้ ก่อนครบกำหนดระยะเวลา 6 เดือน¹³

3.1.3.8 การปล่อยตัวผู้เข้ารับการบังคับบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ¹⁴

เมื่อผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในการควบคุมดูแลของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลได้ปฏิบัติตามแผนการบำบัดรักษาแล้ว ให้ปล่อยตัวจากที่คุมขัง ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลจะต้องแจ้งการปล่อยตัวต่อศาลภายใน 10 วัน ก่อนทำการปล่อยตัว ผู้เข้ารับการรักษาที่ได้รับการปล่อยตัวในเวลาใดก็ตาม จะต้องกลับไปยังศาลทันที เมื่อศาลได้พิจารณาข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้เข้ารับการบำบัดรักษาภายหลังจากออกจากโรงพยาบาล และผู้นั้นได้กลับมายังศาลแล้ว ศาลอาจสั่งให้ผู้นั้นอยู่ในการควบคุมดูแลโดยให้ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลคุมตัวเพื่อบำบัดรักษา และให้คำแนะนำภายใต้แผนการบำบัดรักษาหลังจากออกจากโรงพยาบาลแล้วเป็นเวลา 3 ปี ทั้งนี้นับแต่เวลาที่ผู้นั้นได้รับการปล่อยตัว และในเวลาใดก็ตามภายในระยะเวลา 3 ปี ถ้าผู้นั้นเข้ารับการรักษา

(1) บำบัดไม่หาย หรือปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการ โรงพยาบาลในการติดต่อกับเขาเพื่อทำการบำบัดรักษา และให้คำแนะนำภายหลังจากออกจากโรงพยาบาล หรือ

(2) ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้นั้นจะหันกลับมาใช้ยาเสพติด ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลอาจสั่งให้ส่งตัวผู้นั้นกลับมายังศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งใหม่ให้ส่งไปคุมตัวในสถานพยาบาล เพื่อเพิ่มระยะเวลาในการบำบัดรักษาภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลอีกไม่เกิน 6 เดือน และผู้นั้นจำต้องยอมรับแผนการบำบัดรักษาภายหลังจากออกจากโรงพยาบาลดังกล่าวข้างต้น

3.1.3.9 การไต่สวนเรื่องสุขภาพและสภาวะทั่วไปของผู้รับการบำบัดรักษา¹⁵

เมื่อได้รับคำร้องขอของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาซึ่งถูกคุมขังมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 เดือนศาลจะได้สวนในเรื่องสุขภาพและสภาวะทั่วไปของผู้นั้น และถ้ามีความจำเป็นต้องคุมขังต่อไปอีก ไม่ว่าจะได้รับฟังพยานหลักฐานหรือไม่ก็ตาม ศาลจะไม่ปล่อยตัวผู้นั้นออกจากสถานคุม

¹³ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 3416.

¹⁴ Ibid., Section 3417.

¹⁵ Ibid., Section 3418.

ขัง และให้กลับมายังศาล และศาลอาจกำหนดสถานที่ถูกส่งกลับมานั้นเข้ารับการรักษาตามแผนการบำบัดรักษาภายหลังออกจากโรงพยาบาล

3.1.3.10 การลงโทษผู้หลบหนี

จากสถานบำบัดรักษาผู้ใดหลบหนี หรือพยายามหลบหนี ในขณะที่ถูกคุมขังในสถานบำบัดรักษาเพื่อตรวจพิสูจน์ หรือบำบัดรักษา หรือผู้ใดช่วยเหลือหรือพยายามช่วยเหลือ หรือยุยงช่วยเหลือผู้หลบหนีต้องได้รับโทษปรับไม่เกินห้าพันเหรียญสหรัฐ หรือจำคุกไม่เกินห้าปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

นอกจากนี้ยังมีรูปแบบการบำบัดยาเสพติดหลายรูปแบบที่ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้ได้ผลดี คือการใช้ยุทธวิธีที่หลากหลายในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด โดยการใช้ นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ให้คำปรึกษาแทนการใช้เจ้าหน้าที่เรือนจำในการบำบัดผู้ติดยาเสพติด โดยอาศัยการฝึกอบรมบุคคลเหล่านั้นให้มีทักษะในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด¹⁶

3.1.4 การควบคุมตัวตามกฎหมายยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา

ในบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ได้มีประเด็นที่อาจเกี่ยวข้องกับการทำงานของเจ้าพนักงานของรัฐในการปราบปรามยาเสพติดและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนอเมริกันดังต่อไปนี้

1) บทบัญญัติว่าด้วยการค้น และการจับ¹⁷ บุคคลมีสิทธิที่จะอยู่ในเคหสถานอย่างสงบโดยปราศจากการค้น หรือการจับกุมด้วยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่จะมีหมาย หรือมีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำความผิดและในการค้นและการจับนั้น จะต้องมีการระบุสถานที่ที่จะค้น ชื่อบุคคลที่ต้องการค้นหรือทรัพย์สินที่ต้องการค้นไว้ด้วย

บทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาข้อที่ 4 มีความมุ่งหมายที่จะปกป้องสิทธิของประชาชน ที่จะต้องไม่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจในการค้นและจับกุมด้วยกระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอำนาจในการสั่งการเกี่ยวกับการค้นกับการจับเป็นของ Chief Justice Marshall และกำหนดว่าการค้นและจับที่ชอบจะต้องกระทำในที่เปิดเผยหรือที่สาธารณะ (Public Place) และต้องมีเหตุอันควรสงสัยหรือเหตุอันสมควรที่จะทำให้เชื่อว่าผู้นั้นน่าจะกระทำความผิด (Probable Cause) และเมื่อเป็นการค้นและจับในที่รโหฐาน เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีหมายทุกครั้ง

¹⁶ ศรีสมบัติ โขประจักษ์ชัด, “รายงานการวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545,” จัดทำโดยกรมคุมประพฤติ (กรุงเทพมหานคร : ฐานพิมพ์เอกสาร, 2552), น.14.

¹⁷ US Constitution 4th Amendment: SEARCH AND SEIZURE.

และกรณีที่ต้องมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ (Seizures) การควบคุมนั้นจะต้องมีความจำเป็นเพื่อความปลอดภัยและควบคุมภายในเวลาอันสั้นหรือเท่าที่จำเป็นต่อการสอบสวนเท่านั้นจะควบคุมเป็นระยะเวลานาน โดยไม่จำเป็นและไม่มีเหตุสมควรไม่ได้

อย่างไรก็ตาม หลักตามบทบัญญัติแก้ไขข้อที่ 4 ดังกล่าวไม่ต้องนำไปใช้กับคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย (Minor Offense) หรือคดีจราจร (Traffic Offense) เพราะเจ้าหน้าที่สามารถใช้อำนาจนำผู้กระทำความผิดไปศาลเฉพาะทางเพื่อเปรียบเทียบปรับได้ทันที

2) สิทธิของประชาชน¹⁸ บุคคลจะไม่ต้องถูกเรียกไปเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จนกว่าจะได้มีหมายเรียกจาก Grand Jury เว้นแต่ในภาวะฉุกเฉินหรือภาวะสงครามหรือภาวะที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคง บุคคลจะต้องไม่ถูกดำเนินคดีซ้ำในการกระทำความผิดครั้งเดียวกัน บุคคลจะต้องไม่ถูกบังคับให้กระทำการเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเอง ต่อสิทธิเสรีภาพในชีวิตและทรัพย์สิน โดยปราศจากหลักนิติธรรม ทรัพย์สินของบุคคลจะนำไปเป็นประโยชน์แก่รัฐไม่ได้ เว้นแต่จะมีค่าตอบแทนแก่บุคคลนั้น

3) สิทธิในการถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญา¹⁹ ในการดำเนินคดีอาญา บุคคลจะต้องได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและต้องกระทำอย่างเปิดเผย โดยการกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ชัดเจน และบุคคลนั้นจะต้องได้รับการแจ้งสิทธิในการเป็นผู้ต้องหา สิทธิในการได้รับการช่วยเหลือจากทนาย และสิ่งที่บุคคลให้การสามารถนำไปเป็นพยานผูกพันตนในชั้นศาล

4) หลักประกันเพิ่มเติมในการดำเนินคดีอาญา²⁰ คือ การเรียกประกัน หรือค่าปรับเกินกว่า อัตราที่กฎหมายกำหนดและการลงโทษด้วยวิธีการทรมานโหดร้ายเป็นสิ่งที่กระทำไม่ได้

ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายพิเศษของสหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลในคดีอาชญากรรม สามารถแบ่งได้สองส่วน ได้แก่ มาตรการควบคุมตัวเพื่อการบำบัดรักษา และมาตรการควบคุมตัวอย่างอื่น

¹⁸ US Constitution 5th Amendment: RIGHT OF PERSONS.

¹⁹ US Constitution 6th Amendment: RIGHT OF ACCUSED IN CRIMINAL PROSECUTIONS.

²⁰ US Constitution 8th Amendment: FURTHER GUARANTEES IN CRIMINAL CASES.

3.1.4.1 มาตรการควบคุมตัวเพื่อการบำบัดรักษา²¹

บทบัญญัติแห่งกฎหมายพิเศษที่บัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมตัวบุคคลในคดียาเสพติด เฉพาะในส่วนที่เป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ต้องได้รับการบำบัด ได้รับการกำหนดแนวทางไว้ใน Model Drug Offender Accountability and Treatment Act ที่เป็นการกำหนดแนวทางร่วมกันระหว่างศาลยาเสพติดทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา ภายใต้องค์กรกลางชื่อว่า สมาคมผู้เชี่ยวชาญศาลยาเสพติดแห่งชาติ (National Association of Drugs Court Professionals (NADCP) โดยการประสานงานร่วมกับสถาบันศาลยาเสพติดแห่งชาติ (National Drugs Court Institute (NDCI) เพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานีคดีบัญญัติแต่ละมลรัฐนำไปใช้ และเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการที่ศาลและนักกฎหมายจะนำไปใช้ในพัฒนากระบวนการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติด

3.1.4.2 ระยะเวลาและเงื่อนไขในการควบคุมตัวบุคคล²²

บทบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อยู่ใน section 5 ของ Model Drug Offender Accountability and Treatment Act อันมีสาระดังต่อไปนี้

(1) ภายใต้ Section 5 (a) ได้กำหนดให้ควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเพื่อการตรวจสารเสพติดภายในระยะเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมง และผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะขอประกันตัวและได้รับปล่อยตัวระหว่างสอบสวนได้ ซึ่งมาตรการควบคุมตัวในระบอบดังกล่าวจะกระทำได้เมื่อพบเหตุตาม Section 5(b) ดังต่อไปนี้

- ก. ตรวจพบสารเสพติดในร่างกาย
- ข. เมื่อผู้ต้องหาต้องการให้ตรวจสารเสพติดในร่างกาย
- ค. เมื่อผู้ต้องหาสารภาพว่าเสพสารเสพติดและเป็นเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับจากการกระทำความผิดอย่างเดียวกันในคราวก่อน
- ง. เมื่อกระทำความผิดปัจจุบันเป็นไปตามฐานความผิดใน Controlled Substance Act และกฎหมายอย่างอื่นภายใต้ความรับผิดชอบของ Drug Enforcement Administration (DEA)
- จ. เมื่อผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างเดียวกันภายในเวลา 5 ปี นับแต่วันได้รับการคุมประพฤติจากการกระทำความผิดคราวก่อน

²¹ Model state Drug Court Legislation Committee. Model State Drug Court Legislation: Model Drug OFFENDER Accountability and Treatment Act. Online document, USA: National Drug Court Institute.2004.

²² Model State Drug Court Legislation Committee. Ibid.

(2) Section 5 (e) กำหนดว่า กรณีที่ต้องมีการนำตัวผู้ต้องหาตรวจสารเสพติดและต้องรอผลจากการตรวจสารเสพติด กำหนดให้มาตรการดังกล่าวต้องกระทำให้เสร็จสิ้นภายในเวลา 14 วัน นับแต่วันที่ผู้ต้องหาปรากฏตัวต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งหลังจากนั้นจะส่งตัวให้กับศาลยาเสพติด คณะกรรมการคุมประพฤติ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อการคุมขังผู้ต้องหาเพื่อการบำบัดต่อไป

(3) Section 5 (f) กำหนดให้กรณีที่ศาลจะใช้มาตรการควบคุมตัวผู้ต้องหาคดียาเสพติด นั้นจะต้องพบว่ามีความเสี่ยงดังต่อไปนี้

ก. เห็นว่าผู้ต้องหาไม่อาจการป่วยสมควรได้รับการบำบัด และ

ข. เห็นว่าจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมตัวและใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นเพื่อการบำบัด

(4) และใน Section 5 (h) (2) กำหนดให้ศาลสามารถมีคำสั่งกับผู้ต้องหาคดียาเสพติดให้ความร่วมมือในทันทีเมื่อศาลมีดุลพินิจว่า การใช้มาตรการควบคุมใด ๆ จะเป็นประโยชน์กับผู้ต้องหาเอง

3.1.4.3 มาตรการควบคุมตัวเพื่อการอื่น²³

ส่วนมาตรการในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดที่ไม่เกี่ยวกับการต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด จากการศึกษาพบว่า การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างอื่น ได้แก่ การผลิต จำหน่ายยาเสพติด ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะของสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้แก่ The Controlled of Substances Act (US Code Paragraph 801-904) Subchapter I : Control and Enforcement เป็นมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการผลิต จำหน่าย ประเภทของสารเสพติดที่ครอบครองและมีความผิด และการค้าหรือเคลื่อนย้ายสารเสพติดระหว่างประเทศ และกำหนดมาตรการในการควบคุมการเคลื่อนไหวของยาเสพติด และการบังคับเอาโทษทัณฑ์ในการกระทำความผิด แต่ไม่ปรากฏว่ามีมาตรการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้เป็นการเฉพาะและแตกต่างไปจากหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาใน Fifth Amendment เช่นเดียวกับที่กำหนดในมาตรการตามกฎหมายพิเศษเพื่อควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อตรวจสารเสพติดและเพื่อบำบัดรักษา ตาม Model Drug Offender Accountability and Treatment Act ดังนั้น มาตรการในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดฐานผลิต จำหน่าย หรือเคลื่อนย้ายยาเสพติด จึงต้องไปใช้หลักการควบคุมตัวตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาระดับสหรัฐ หรือ Federal Rule of Criminal Procedure of 2009 ซึ่ง Rule 5 Initial Appearance หรือกฎข้อที่ 5 ว่าด้วยการปรากฏของตัวผู้กระทำความผิดได้กำหนดหลักการทั่วไปในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดใน Rule 5 (a)(1)(A) ไว้ว่า เมื่อมีการจับกุมตัวบุคคลผู้กระทำความผิดได้ ให้นำตัวผู้กระทำความผิดไปศาลมาจิสเตรทโดยไม่มีชักช้า (Without Delay) และการนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลล่าช้าถือเป็นการใช้อำนาจปฏิบัติการโดยมิชอบ และเป็นการ

²³ Model State Drug Court Legislation Committee. Ibid.

ฝ่าฝืน Title 18 USC Paragraph 1073 โดยในระหว่างการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิดังต่อไปนี้เช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดฐานอื่น ๆ

- ก. ได้รับคำแนะนำทางกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี (Advice)
- ข. ศาลต้องอนุญาตให้บุคคลนั้นรับคำปรึกษาทนายได้ (Counsel)
- ค. ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหรือควบคุมตัวด้วยเหตุผลอันสมควร (Release or Detention)
- ง. ได้สิทธิในการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea) และภายใต้กฎข้อที่ 5.1 (c) ได้กำหนดให้ศาลماجิสเตรตต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีเบื้องต้น (Preliminary Hearing) และสามารถสั่งให้ควบคุมผู้กระทำความผิดนับแต่วันที่ผู้กระทำความผิดปรากฏตัวครั้งแรกไว้ในที่คุมขัง (custody) ได้ไม่เกิน 10 วัน และกรณีที่ไม่ได้ควบคุมไว้ในที่คุมขัง สามารถใช้มาตรการอื่นเพื่อควบคุมตัวได้ไม่เกิน 20 วัน

ภายใต้ Model State Drug Offender Accountability and Treatment Act มิได้มีการกำหนดมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานในการควบคุมตัวบุคคลในคดียาเสพติดเป็นการเฉพาะ หรือเพื่อใช้กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ได้กำหนดมาตรการที่เป็นภาพรวมในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยทั่วไปของเจ้าพนักงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดใน Section 8 ว่าแต่ละมลรัฐจะต้องมีการกำหนดคณะกรรมการที่ปรึกษาศาลยาเสพติดประจำมลรัฐ (The State Drug Court Advisory Commission) หรือเรียกว่า Local Advisory Committee เพื่อมีหน้าที่ในการวางแผนงาน²⁴ การบังคับใช้กฎหมายและการพัฒนาการทำงานของศาลยาเสพติด และสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับนโยบายการบังคับกฎหมาย หรือเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา โดยคณะกรรมการที่ปรึกษาประกอบไปด้วยผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เป็นประธานคณะกรรมการ ผู้พิพากษาประจำศาล ผู้แทนจากสำนักงานอัยการ ผู้แทนจากสำนักงานคดีมหาชน ผู้ประสานงานคดียาเสพติด ผู้แทนสำนักงานคดียาเสพติด ผู้แทนฝ่ายธุรการ ผู้แทนจากสำนักงานราชทัณฑ์ ผู้แทนจากหน่วยงานควบคุมตัวก่อนการพิจารณา ผู้แทนจากสำนักงานคุมประพฤติ และผู้แทนจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้อง บทบัญญัติดังกล่าวได้มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ว่าจะต้องคำนึงถึงหลัก 10 ประการ (Ten Key Components) ที่กำหนดโดยกระทรวงยุติธรรม²⁵ ได้แก่

²⁴ กรมราชทัณฑ์, “สารานุกรมงานราชทัณฑ์นานาชาติ,” จัดพิมพ์โดยกระทรวงยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงยุติธรรม, 2541), น.176

²⁵ คณิต ฒ นกร, “อำนาจรัฐในการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายพิเศษ” (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2552), น.160

1. ศาลาเสพติดจะต้องมีบทบาทในการประสานให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับความผิดเสพติดให้ทำงานสอดคล้องกัน

2. มาตรการใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติดจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยในสังคมและต้องให้ความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิดตามหลักนิติธรรมด้วย

3. ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเสพติดทุกคนจะต้องได้รับการบริการจากโครงการต่างๆ ที่กำหนดโดยศาลาเสพติด

4. ศาลาเสพติดจะต้องจัดโครงการสำหรับฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ผิดเสพติดหรือผู้ต้องบำบัด

5. ศาลาเสพติดมีบทบาทในการควบคุมการใช้อำนาจเจ้าพนักงานในการตรวจสอบเสพติดในร่างกาย

6. ศาลาเสพติดมีบทบาทในการกำหนดแนวนโยบายในการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง

7. ศาลาเสพติดมีบทบาทสำคัญยิ่งในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8. ศาลาเสพติดมีอำนาจตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

9. ศาลาเสพติดมีบทบาทในเรื่องการให้การศึกษอบรม เพื่อให้ฝ่ายต่าง ๆ เข้าใจถึงเป้าหมายของการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับเสพติด และ

10. ศาลจะต้องสนับสนุนให้มีกระบวนการยุติธรรมชุมชน และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามเสพติด

นอกจากนั้น การทำงานของศาลาเสพติดในการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติการตามมาตรการใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะต้องเป็นการประสานงานร่วมกับองค์กรวิชาชีพกฎหมายอื่น อย่างเช่น สภานายความสหรัฐ (American Bar Association)²⁶ โดยกำหนดให้การทำงานระหว่างศาล อัยการ ทนายความ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ต้องเคารพในจรรยาบรรณของแต่ละวิชาชีพอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีการใช้มาตรการใด ๆ ตามกฎหมายเกี่ยวกับเสพติดเป็นไปตามหลักนิติธรรมและสามารถป้องกันและปราบปรามเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

²⁶ เพิ่งอ้าง, น.162

โดยสรุปแล้ว การตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกายตามการบังคับบำบัดรักษาของ กฎหมายสหรัฐอเมริกา จะมีการควบคุมตัวขังไว้ในสถานพยาบาลเพื่อรอการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด ในร่างกายหรือตามสถานที่ศาลกำหนด การบังคับรักษาตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานี้ได้ กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญาแห่งสหรัฐที่เป็นผู้ติดยา เสพติดสมควรที่จะได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแทนการดำเนินคดีหรือพิพากษา ลงโทษ ศาลมีอำนาจสั่งให้ส่งไปคุมขังเพื่อบำบัดรักษาให้มีสุขภาพดี และสามารถกลับเข้าสู่สังคม ได้โดยปกติเช่นเดียวกับผู้ติดยาเสพติดที่มีได้ถูกกล่าวหา หรือถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญา อื่นๆใด โดยศาลจะสั่งให้ผู้ติดยาเสพติดมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล เพื่อให้แพทย์ตรวจพิสูจน์โดยศาล จะแนะนำแก่ผู้นั้นก่อนในเรื่องสิทธิต่างๆที่เขาจะได้รับ²⁷ เช่น คำปรึกษาทุกขั้นตอนของการดำเนิน กระบวนการพิจารณาทางศาล การให้คำปรึกษาในระหว่างตรวจสอบความประพฤติจากแพทย์ ผู้ทรงคุณวุฒิระยะเวลาในการบำบัดรักษา ระยะเวลาที่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเป็นเวลา 3 ปีภายหลังจากที่เขาได้รับการปล่อยตัว เป็นต้น ซึ่งถ้าผลการ ตรวจพิสูจน์ของแพทย์ปรากฏว่าไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเป็นผู้ติดยาเสพติดที่ไม่จำเป็นต้องได้รับการ แก้ไขฟื้นฟูด้วยการบำบัดรักษาศาลจะมีคำสั่งให้ผู้นั้นออกจากโรงพยาบาลทันที แต่ถ้าผลการ ตรวจพิสูจน์ปรากฏว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดที่จะต้องได้รับการบำบัดรักษา ศาลจะมีคำสั่งให้ส่งตัวผู้นั้น ไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล เพื่อบำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นเวลา 6 เดือน ภายใต้ การควบคุมดูแลของผู้อำนวยการ โรงพยาบาล และภายในระยะเวลา 3 ปี หลังออกจากโรงพยาบาล ไปแล้ว ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลอาจสั่งให้ส่งตัวผู้ติดยาเสพติดนั้นกลับมายังศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่ง ใหม่ ให้ส่งไปคุมขังตัวในสถานพยาบาลเพื่อเพิ่มระยะเวลาในการบำบัดรักษาอีกไม่เกิน 6 เดือน หากปรากฏว่าผู้นั้นบำบัดรักษาไม่หาย หรือผู้อำนวยการ โรงพยาบาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้นั้นจะ หันกลับไปใช้ยาเสพติดอีก นอกจากนี้ในระหว่างผู้นั้นถูกส่งตัวไปคุมตัวในสถานพยาบาลเพื่อ บำบัดรักษาและแก้ไขฟื้นฟูสมรรถภาพนี้ หากเขาหลบหนีหรือพยายามหลบหนี หรือผู้ช่วยเหลือ พยายามผู้หลบหนี จะต้องได้รับโทษปรับจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ

²⁷ บุญญวิจักขณ์ เหล่ากอทิ, “ศาลยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา,” ในเอกสารประกอบการสัมมนา ประชาพิจารณ์กฎหมายวิธีพิจารณาความผิดคดียาเสพติด ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร, 2546: น.5-น.6.

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ใช้กฎหมายระบบ Civil law ที่ถือได้ว่าเป็นต้นแบบที่หลายๆประเทศลอกเรียนแบบนำไปใช้²⁸ โดยมีแนวคิดทฤษฎีและหลักการต่างๆ เป็นแนวทางในการดำเนินการทางกฎหมายที่น่าสนใจหลายประการทำให้เห็นระบบหรือการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ทั้งระบบ ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

3.2.1 กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงหลักการสอบสวนคดีอาญา ผู้มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญา และนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.2.1.1 หลักการสอบสวนคดีอาญา

หลักการดำเนินคดีอาญาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ²⁹ (Public Prosecution) การพิจารณาคดีเป็นไปตาม “หลักตรวจสอบค้นหาความจริง”(Examination Principle) และดำเนินคดีในระบบกล่าวหา (Accusatorial System) รัฐจะจัดให้มีพนักงานอัยการเป็นตัวแทนของรัฐ ทำหน้าที่เป็น โจทก์ในรูปแบบ แต่มิได้เป็น โจทก์ในเนื้อหาคดีทำหน้าที่ดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การดำเนินคดีในระบบกล่าวหาเป็นระบบที่แยกหน้าที่แยกอำนาจ “สอบสวนฟ้องร้อง” และ อำนาจหน้าที่ “พิจารณาพิพากษา” ออกจากกัน โดยให้การดำเนินคดีขึ้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการฝ่ายเดียว โดยยึดหลักว่าการสอบสวนฟ้องร้องเป็นกระบวนการที่แบ่งแยกกันไม่ได้³⁰ ดังนั้นตำรวจและอัยการประเทศเยอรมนีจึงมีหน้าที่ร่วมมือกันค้นหาความจริงเกี่ยวกับความผิดอาญาที่เกิดขึ้น

3.2.1.2 ผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา

(ก) ตำรวจประเทศเยอรมนี เป็นผู้มีหน้าที่เป็นผู้ทำการสอบสวนแก่เบื้องต้นเท่านั้น ส่วนการสอบสวนในทางคดีตำรวจมีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ และขณะที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับ

²⁸ ธาณี วรภัทร์, “รายงานผลการวิจัยเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญาศึกษามาตรการทางกฎหมายในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง,” (มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2547) น. 66.

²⁹ ธาณี วรภัทร์, “การศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดการบังคับโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาใช้กับการวินิจฉัยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกรณีศึกษาผู้ต้องขังหญิง,” ในทุนวิจัยสำนักกิจการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา, 2559 : น.33.

³⁰ คณิต ฒ นคร “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของเยอรมันก่อนฟ้อง,” ในรวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ, จัดพิมพ์โดยศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ, (กรุงเทพฯ, 2546), น.76.

อัยการเกี่ยวกับคดีต้องฟังคำสั่งของอัยการอัยการ ในฐานะของตำรวจในทางคดีจึงเป็นองค์กรที่มีหน้าที่สอบสวนของอัยการ (Ermittlungsorgan der Staatsanwaltschaft) เท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 163)

(ข) อัยการ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินคดีอาญาชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมนี มาตรา 152 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีกับการกระทำอันเป็นความผิดอาญาที่สามารถดำเนินการได้ทุกอย่าง เมื่อปรากฏว่าในกรณีนั้นมีสิ่งสนับสนุนให้เชื่อได้ในข้อเท็จจริงที่เพียงพอ”

ดังนั้นอัยการจึงมีอำนาจในการเริ่มคดีเองหรือให้ตำรวจดำเนินการให้ ตำรวจจึงมีฐานะเป็นเพียงเครื่องมือของอัยการเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติอัยการมิได้ทำการสอบสวนคดีอาญาทุกเรื่องบ่อยครั้งตำรวจจะดำเนินการสอบสวนคดีอาญาไปโดยลำพัง โดยฝ่าฝืนความมุ่งหมายของกฎหมาย โดยไม่ได้รายงานที่ส่งที่นำไปให้อัยการทราบในโอกาสแรก แต่จะส่งผลการสอบสวนมาให้อัยการเมื่อเสร็จสิ้นการสอบสวนแล้ว ซึ่งในทางปฏิบัติเป็นที่ยอมรับกันได้ โดยอัยการจะเข้าดำเนินการสอบสวนคดีต่อเมื่อคดีที่เกิดขึ้นนั้นมีความสำคัญหรือยุ่งยากซับซ้อน หรือการสอบสวนของตำรวจอาจมีการเมืองเข้ามาครอบงำ ดังนั้นหากอัยการเห็นว่าตำรวจจะละทิ้งคดีหรือไม่ดำเนินคดีด้วยเหตุผลทางการเมือง อัยการจะเป็นผู้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสอบสวนคดีเสียเอง เนื่องจากอัยการมีความเป็นกลางและมีอิสระมากกว่าตำรวจ³¹

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าอัยการกับตำรวจในประเทศเยอรมนีมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติ(Leitsatz) ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้³²

(1) อัยการและตำรวจในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจที่อิสระที่มีการจัดการองค์การเพื่อประโยชน์แห่งการต่อสู้อาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมมือกันทำงานอย่างใกล้ชิดและเชื่อถือไว้วางใจกันอย่างเต็มที่ ในการนี้ให้มีการบอกกล่าวให้ทราบกันและกันด้วยการบอกกล่าวให้ทราบดังกล่าวย่อมได้รับการประกันโดยการมีส่วนร่วมในระบบข่าวสารและคมนาคมของตำรวจและของฝ่ายยุติธรรมด้วย

³¹ คณิต ฒ นคร, “ความสัมพันธ์ระหว่างอัยการกับตำรวจในเยอรมัน,” รวมบทความด้านวิชาการของ ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ฒ นคร จัดพิมพ์โดยอัยการสูงสุด (กรุงเทพมหานคร, 2540), น. 92.-น.94.

³² เพิ่งอ้าง, น.96.

(2) อัยการรับผิดชอบในการดำเนินคดีในชั้นสอบสวนฟ้องร้องทั้งหมด ทั้งนี้โดยไม่บอกตัดความรับผิดชอบของตำรวจ ในกรณีที่ตำรวจมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการได้โดยลำพังตนเอง

(3) ตำรวจมีหน้าที่และสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ที่จะต้องคลี่คลายเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีอาญาโดยลำพังตนเองตามหลักเกณฑ์ของแนวปฏิบัติงานนี้ หน้าที่และสิทธิดังกล่าวนี้ไม่จำกัดอยู่เฉพาะที่เกี่ยวกับมาตรการที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วน ตำรวจเป็นผู้กำหนดวิธีการและขอบเขตของการดำเนินการของตน ทราบเท่าที่และในกรณีที่อัยการไม่ได้ออกคำสั่งใดใดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้

(4) ตำรวจต้องบอกกล่าวให้อัยการทราบ โดยเร็วเกี่ยวกับการกระทำผิดอาญาที่ตนได้รับทราบและเกี่ยวกับมาตรการที่ตนได้ตัดสินใจดำเนินการไปแล้ว

(ก) ในคดีที่ข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงเป็นปัญหายุ่งยากหรือในคดีที่สำคัญอื่นๆ

(ข) เมื่ออัยการขอให้บอกกล่าวให้ทราบเฉพาะคดีใดคดีหนึ่ง หรืออัยการขอให้กล่าวให้ทราบเนื่องจากเหตุผลที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาหรือเกี่ยวกับนโยบายทางอาญาในคดีความผิดประเภทใดประเภทหนึ่งโดยเฉพาะ

(5) ให้อัยการแจ้งให้ตำรวจทราบถึงการเริ่มดำเนินการสอบสวนคดีใดคดีหนึ่งที่ตำรวจจะไม่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการสอบสวนคดีนั้น³³

(6) ก่อนเสร็จสิ้นการสอบสวนให้ตำรวจจะส่งสิ่งที่ได้จากการสอบสวนไปยังอัยการเมื่อ

(ก) อัยการขอให้จัดส่ง

(ข) การดำเนินการสอบสวนโดยศาลหรือโดยอัยการจำเป็นต้องกระทำเว้นแต่อัยการได้เสนอคดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งการขอให้จัดส่งสิ่งที่ได้จากการสอบสวน

(ค) การสอบสวนเรื่องที่กล่าวหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื่องจากจำนวนฐานความผิดหรือจำนวนผู้ต้องสงสัยมีเครือข่ายกว้างขวางเป็นพิเศษหรือไม่ข้อกฎหมายที่ยุ่งยาก เว้นแต่อัยการได้สละในคดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะซึ่งการขอให้จัดส่งสิ่งที่ได้จากการสอบสวน

(ง) นับแต่เวลาที่ได้มีการร้องทุกข์ต่อตำรวจหรือเวลาที่ตำรวจทราบโดยมีเหตุอันควรว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นเวลาได้ล่วงเลยไปแล้ว 10 สัปดาห์โดยไม่มีการเสนอสิ่งที่ได้จากการสอบสวนให้อัยการทราบสำหรับความผิดประเภทใดประเภทหนึ่ง โดยเฉพาะอัยการอาจกำหนดเวลาสำหรับการส่งสิ่งที่ได้จากการสอบสวนให้มีระยะเวลานานกว่านั้นก็ได้

³³ เพิ่งอ้าง, น.104.

(7) อัยการอาจดำเนินการสอบสวนคดีใดทั้งหมดหรือบางส่วนเองเมื่อใดก็ได้ทุกขณะ หรืออาจกำหนดโดยคำสั่งเป็นการทั่วไปหรือเป็นการเจาะจงว่าวิธีการและขอบเขตของการสอบสวนใดให้ตำรวจเป็นผู้ดำเนินการอัยการอาจออกคำสั่งเฉพาะกรณีเกี่ยวกับชนิดและวิธีของการดำเนินการสอบสวนอย่างใดๆได้ ในการออกคำสั่งดังกล่าวให้อัยการคำนึงถึงความรู้ความสามารถในทางวิชาการตำรวจด้วย และตำรวจมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามคำสั่งของอัยการ

(8) อัยการเป็นผู้วินิจฉัยเกี่ยวกับการอนุญาตให้ตรวจดูสิ่งที่ได้จากการสอบสวนตราใบที่ตำรวจยังไม่ได้ส่งสิ่งที่ได้จากการสอบสวนให้พนักงานอัยการ โดยปกติตำรวจอาจให้ข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงแก่ผู้ที่มีสิทธิ์เรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาแก่บริษัท ประกันภัยตลอดจนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นนอกเว้นข่าวของผู้ต้องหากรณีอื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้ว อัยการเป็นผู้วินิจฉัยเกี่ยวกับการให้ข่าวความข้อนี้ไม่กระทบกระเทือนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข่าว แก่สำนักพิมพ์และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ในการรายงานคดี

(9) โดยปกติให้พนักงานอัยการแจ้งคำสั่งของตนในรูปแบบของคำขอ (มาตรา ๑๖๑ ประโยคที่สองแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจ ข้อเสนอแนะว่าควรมอบหมายให้เจ้าพนักงานคนใดโดยเฉพาะดำเนินการเนื่องจากกรณีจะเป็นประโยชน์มากเป็นพิเศษนั้นควรได้รับการปฏิบัติสมควร

พนักงานอัยการอาจสั่งการโดยตรงไปยังเจ้าพนักงานผู้ที่ได้รับมอบหมายจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจให้ดำเนินคดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะได้

ในกรณีเร่งด่วนคำสั่งของอัยการอาจกระทำในรูปแบบหนังสือมอบหมายให้ดำเนินการไปยังเจ้าพนักงานตำรวจผู้ใดผู้หนึ่งที่สังกัดพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแห่งท้องถิ่น

(10) คำขอของพนักงานอัยการให้กระทำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจแห่งท้องถิ่นนั้น โดยกฎหมายมตรฐูเงื่อนไขต่างๆเพื่อการนี้อาจถูกกำหนดลงไปได้ว่า เนื่องจากเหตุผลที่มีน้ำหนักเป็นพิเศษพนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจอื่นที่มีใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจแห่งท้องถิ่นนี้อาจถูกขอให้ดำเนินการสอบสวนคดีได้

(11) ตำรวจในความหมายอย่างแคบไม่รวมถึงสถาบันของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการ ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ที่ว่า ในกรณีที่ฉุกเฉินก็ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจที่มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ช่วยเหลืออัยการนั้น ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจตามกฎหมายผู้มีคุณสมบัติขั้นต่ำตามที่รัฐได้กำหนดไว้

(12) เกี่ยวกับคำร้องเรียนที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจโดยปกติตำรวจเป็นผู้วินิจฉัยในกรณีที่คำร้องเรียนมีการกล่าวว่าคุณคลิด ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับสิทธิของเขาโดยมาตรการในวิธีพิจารณาความอาญาหรือ โดยการปฏิเสธหรือละเว้นสิทธิของเขาก็ให้อัยการเป็นผู้วินิจฉัย สิทธิของตำรวจที่จะขจัดปิดเป้าข้อที่ร้องเรียนเสียนั้นย่อมไม่ถูกระทบกระเทือน ในกรณีที่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับมาตรการที่เกี่ยวกับคำสั่งของอัยการให้อัยการเป็นผู้วินิจฉัย

(13) การให้ความเห็นชอบในการให้ถ้อยคำสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจเป็นผู้สั่งการในกรณีที่เรื่องที่จะให้ถ้อยคำเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับคำสั่งของอัยการการวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการให้ความเห็นชอบในการให้ถ้อยคำให้กระทำได้โดยความเห็นชอบของอัยการ การวินิจฉัยสั่งการ โดยความเห็นชอบดังกล่าวต้องกระทำด้วยในกรณีที่มีการให้ถ้อยคำอาจเป็นอันตรายต่อความมุ่งหมายของการสอบสวน

(14) ในการปฏิบัติหน้าที่ของอัยการต้องกระทำในขอบเขตของการดำเนินคดีอาญาที่ไม่ใช่การสอบสวนดำเนินคดี และที่เป็นหน้าที่ของอัยการในเรื่องอื่นๆที่กฎหมายระบุว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ ก็ให้ตำรวจให้ความร่วมมือแก่อัยการด้วย ตำรวจต้องดำเนินการตามคำขอของอัยการ ซึ่งอัยการจะขอความร่วมมือต่อตำรวจก็ต่อเมื่อการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ของตนดำเนินการหรือ โดยการขอให้อัยการอื่นช่วยดำเนินการให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้มาตรการบังคับโดยตรงจะไม่บรรลุผลสมความมุ่งหมายหรือจะไม่บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียมสมความมุ่งหมาย

3.2.1.3 การสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหา

ในประเทศเยอรมนี ในชั้นสอบสวน ถ้าผู้ต้องหาอ้างถึงเรื่องใดแล้ว พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนเรื่องนั้นโดยทันที โดยไม่ถือว่าเป็นการทำให้ผู้ต้องหาเสียเปรียบ แต่ถ้าผู้ต้องหาไม่ต้องการอ้างก็ถือว่าเป็นสิทธิของเขา³⁴ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 136 ได้บัญญัติว่า

“(1) เมื่อเริ่มสอบสวนคดีครั้งแรก ให้เปิดเผยแก่ผู้ต้องหาว่า การกระทำผิดอาญาอย่างไรที่เขาถูกกล่าวหา ให้ถามผู้ต้องหาว่าเขามีอะไรหรือไม่ที่จะแก้ข้อกล่าวหาเหล่านั้น

(2) การสอบสวนจะต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาที่จะปลดเปลื้องเหตุผลที่ทำให้เขาต้องสงสัยให้หมดไปและให้เขาอ้างข้อเท็จจริงใดๆที่เป็นประโยชน์แก่เขาด้วย

³⁴ หยุด แสงอุทัย, การเสนอข้อคิดเห็นในรายงานการประชุมคณะกรรมการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 41-10/2506, น.3

(3) ในการสอบสวนผู้ต้องหาครั้งแรกนั้น ให้คำนึงถึงการสืบสวนฐานะส่วนตัวของเขาด้วย”
และเมื่อคดีมาสู่อำนาจของอัยการ อัยการประเทศเยอรมนีมีความอิสระและเป็นกลางสูงมาก จึงสามารถให้ความเสมอภาคแก่คู่ความทุกฝ่ายได้ โดยเฉพาะฝ่ายผู้ต้องหาซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเยอรมนี มาตรา 160 (2) บัญญัติว่า “การดำเนินคดีอาญาของอัยการในการสืบสวนให้ความจริงนั้น จะต้องรวบรวมพยานหลักฐานไม่เพียงแต่ที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาเท่านั้น แต่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาด้วย” เพราะอัยการมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาผลประโยชน์อันชอบธรรมของผู้ต้องหาด้วยในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มิใช่รักษาแต่เฉพาะแต่ผลประโยชน์ของสาธารณะหรือของผู้เสียหายเท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงที่จะปรากฏในสำนวนสอบสวนที่อัยการสั่งฟ้องคดี คือ

- (1) ความร้ายแรงของการกระทำความผิด
- (2) ลักษณะของการกระทำความผิดและผลที่สะท้อนให้เห็นถึงความชั่วของการกระทำความผิด
- (3) มูลเหตุในการกระทำความผิด เป้าหมายของผู้กระทำความผิด
- (4) ความรู้สึกนึกคิดซึ่งเห็นได้จากการกระทำความผิด และจิตใจที่มีอยู่ในการกระทำความผิด
- (5) ประวัติ สถานภาพทางสังคม และฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด
- (6) ความประพฤติภายหลังการกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพยายามที่จะเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งความพยายามของผู้กระทำความผิดที่จะชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้ดุลยพินิจในการฟ้องคดีของอัยการและการกำหนดโทษของศาล ในระหว่างการพิจารณา ศาลจะทำหน้าที่ค้นหาความจริงเกี่ยวกับตัวจำเลยเพิ่มเติมให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนเพื่อนำไปประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษของศาลให้เหมาะสมกับจำเลยแต่ละคน

3.2.2 การนำข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหามาใช้ในขั้นตอนการฟ้องและการกำหนดโทษ

(ก) ในขั้นตอนการฟ้องคดี ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหา รวมทั้งพยานหลักฐานอันเป็นเหตุบรรเทาโทษต่างๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดที่ได้จากการรวบรวมในชั้นตำรวจและอัยการ สามารถนำไปประกอบดุลยพินิจในการสั่งคดีของอัยการ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเยอรมนี มาตรา 153 A บัญญัติว่า

“ โดยความเห็นชอบของศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีนั้น และของผู้ต้องหาอัยการอาจรื้อการยื่นฟ้องในความผิดอาญาโทษปานกลางไว้ชั่วคราวได้ โดยวางข้อกำหนดให้ผู้ต้องหาปฏิบัติแล้วคดีก็เป็นอันยุติ ”³⁵

การชะลอการฟ้องตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมันนี้ มาตรา 153 A เป็นดุลพินิจในการที่จะสั่งไม่ฟ้องคดีประการหนึ่งของอัยการโดยมีเงื่อนไข เมื่ออัยการชะลอการฟ้องจะกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่ ให้กระทำการอันใดอันหนึ่งเป็นการบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น ให้กระทำการอันใดที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือให้ชดเชยอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น ซึ่งการพิจารณาว่าผู้ต้องหาแต่ละคนควรได้รับการชะลอการฟ้องหรือไม่ อัยการต้องพิจารณาข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมแห่งคดี และข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังในแง่ต่างๆ ของผู้หาว่าสมควรได้รับการชะลอการฟ้องหรือไม่

ในระหว่างที่มีการดำเนินคดีในศาล อัยการจะต้องเสนอพยานหลักฐาน และข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายจำเลย เพื่อให้จำเลยได้รับโทษที่เหมาะสมกับความผิดและในกรณีที่อัยการเห็นว่า การดำเนินคดีอาญาของศาลอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 296 ได้วางหลักว่า “หลักจากการนำสืบพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว อัยการและจำเลยมีสิทธิเสนอความเห็นในการแถลงการณ์ปิดคดี เพื่อประกอบดุลพินิจศาลในการกำหนดโทษจำเลย ซึ่งในการแถลงการณ์ปิดคดีนี้ อัยการและจำเลยมีสิทธิแถลงการณ์ทบทวนข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ศาลไม่ลงโทษหรือลดโทษ โดยเฉพาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหานั้นสามารถนำมาประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับตัวจำเลย จากหลักการปฏิบัติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นภาวะวิสัยของอัยการที่ทำหน้าที่ค้นหาความจริงและต่อสู้คดีในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดี

(ข) ในชั้นพิจารณาและกำหนดโทษของศาล ประเทศเยอรมนีไม่มีการทำรายงานก่อนพิพากษา (Presentence Investigation and Report) เสนอต่อศาล เพื่อประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษ ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา ดังนั้นการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ความน่าตำหนิหรือในแง่ของการป้องกันข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประวัติของผู้ต้องหาที่ได้จากการรวบรวมในขั้นตอนการฟ้อง ก็เป็นส่วนสำคัญในการประกอบการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษ

ประวัติความของผู้ต้องหาจะถูกนำมาพิจารณาประกอบในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษของผู้พิพากษา ได้นั้นรับฟังได้แต่เฉพาะประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเท่านั้น ซึ่ง

³⁵ คณิต ณ นคร, *อ้างแล้ว เชนอรรถที่ 91*, น.81- น.82.

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเขอรมน มาตรา 243 (2) บัญญัติว่า “...ในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาจะต้องทำการไต่สวนถึงบุคลิกเฉพาะตัวของจำเลย” และตามประมวลกฎหมายอาญาเขอรมน มาตรา 40 (2) และ มาตรา 46 (2) ศาลจะต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นทั้งคุณและโทษตลอดจนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับบุคลิกเฉพาะตัวและฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยซึ่งจะต้องนำมาเปรียบเทียบกัน ก่อนดำเนินการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับจำเลยต่อไป

แต่ถ้าจำเลยปฏิเสธที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะตัว, ที่อยู่อาศัย, อาชีพ, การงาน, สถานะทางครอบครัว, การศึกษา และสิ่งที่ตนเองชอบ ศาลอาจทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงดังกล่าวโดยอ้างอิงถึงสำนวนการสอบสวนที่ได้กระทำมาก่อนการพิจารณา เนื่องจากสารประเทศเขอรมนมีภาระที่ต้องตรวจสอบพยานหลักฐานทุกประเภท ศาลจึงมีอำนาจในการค้นหาข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับตัวจำเลย มากกว่าอัยการและทนายความ กล่าวคือ ศาลสามารถสอบสวนพยานได้เอง

(ค) การพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของผู้กระทำผิดการพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของผู้กระทำผิด เป็นส่วนสำคัญในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษ แต่ประวัติของผู้กระทำผิดจะถูกนำมาพิจารณาประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษ ก็แต่เฉพาะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเท่านั้น ซึ่งแยกพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติของผู้กระทำผิดได้ ดังนี้³⁶

1. ลักษณะส่วนตัวและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิด เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องถูกนำมาพิจารณาด้วยความระมัดระวัง เพราะไม่มีข้อเท็จจริงในการใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษใดที่จะมีความแตกต่างกันมากเท่ากับข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งในลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำผิด การพิจารณาลักษณะเฉพาะของผู้กระทำผิด ในด้านเกี่ยวกับผลของการลงโทษที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้กระทำผิดในการใช้ชีวิตในสังคมอนาคต และถือเป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาที่ได้รับการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเขอรมนมาตรา 46(1) คุณลักษณะเฉพาะตัวของผู้กระทำผิดที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการลงโทษที่ปรากฏให้เห็นแตกต่างกันออกไป เช่น บ้านของพ่อแม่ การอบรมสั่งสอนระดับการศึกษา อาชีพ การคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น สภาพร่างกาย ระดับสติปัญญา สถานที่ทำงาน รายได้ สถานภาพการสมรส ที่จะทำให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษแตกต่างกันออกไป

2. ชีวิตที่ผ่านมาและการกระทำภายหลังการกระทำผิดของผู้กระทำผิด การพิจารณาในส่วนชีวิตที่ผ่านมาและการกระทำภายหลังการกระทำผิดของผู้กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเขอรมนมาตรา 46 (2) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษที่เป็นธรรม แต่อย่างไรก็

³⁶ ณรงค์ ใจหาญ, *อ้าวแล้ว เจริญรรถที่ 39*, น246- น.255.

ตามไม่ได้หมายความว่าชีวิตที่ผ่านมาและการกระทำภายหลังการกระทำผิดของผู้กระทำความผิดนั้นจะนำไปสู่การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษแก่จำเลยได้ทั้งหมด

การที่ผู้กระทำความผิดมีความประพฤติดีมาตลอดจนถึงปัจจุบัน สามารถนำมาพิจารณาประกอบการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้เบาลง トラบเท่าที่แสดงให้เห็นได้ว่าการกระทำผิดในครั้งนี้เป็นความผิดพลาดที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะส่วนตัวที่เหลือของผู้กระทำความผิด และการที่เคยต้องโทษมาก่อนเป็นเหตุหนึ่งที่เป็นผลร้ายกับผู้กระทำความผิด ซึ่งในทางปฏิบัติแล้ว การเคยต้องโทษมาก่อนจะถูกนำมาพิจารณาก็ต่อเมื่อเป็นกรณีของการต้องโทษตามคำพิพากษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความน่าดำเนินที่เพิ่มขึ้นของผู้กระทำความผิดซ้ำหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอันตรายในอนาคตของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้แล้ว การกระทำภายหลังของผู้กระทำความผิดสามารถที่จะนำไปสู่ข้อสรุปถึงความน่าดำเนินหรือความเป็นอันตรายของผู้กระทำความผิดได้ การใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษให้เบาลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกรณีของการชดใช้ค่าเสียหายและความพยายามที่จะทำให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามประมวลกฎหมายวิธีอาญาเยอรมนี มาตรา 46 (2)

3. ข้อห้ามของการนำข้อเท็จจริงที่ใช้ในการกำหนดโทษมาใช้ซ้ำสอง ข้อห้ามของการนำข้อเท็จจริงที่ใช้ในการกำหนดโทษมาใช้ซ้ำสอง มีความหมายว่า องค์ประกอบของความผิดตามกฎหมายรวมทั้งประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญา ไม่อาจถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งในการใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษเพื่อกำหนดโทษให้หนักขึ้น หรือเบาลงเพราะถือว่าได้มีการพิจารณาในประเด็นนี้แล้วตามประมวลกฎหมายวิธีอาญาเยอรมนีมาตรา 46 (3) เช่น ในความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ข้อเท็จจริงที่ว่ากระทำโดยประมาทของจำเลยเป็นผลให้เกิดความตายของบุคคลอื่นเกิดขึ้นนั้น ไม่อาจจะถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่จำเลย หรือในกรณีของการกระทำความผิดซ้ำข้อเท็จจริงที่ว่ามีการกระทำความผิดหลายครั้งก็ไม่อาจที่จะถูกนำมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เป็นผลร้ายแก่จำเลย เป็นต้น

3.2.3 นโยบายเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด โดยนโยบายเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดและส่วนที่สองเรื่องกฎหมายยาเสพติดในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีตามลำดับดังต่อไปนี้

3.2.3.1 นโยบายเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด³⁷

คำแนะนำจาก Prof.Dr.Tortsen VERREL คณະนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งกรุงบอนได้อธิบายไว้ในการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2558 ณ ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งกรุงบอน ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สรุปความได้ว่านโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดของเยอรมนีแบ่งออกเป็น 4 แนวทางคือ การป้องกัน (Prevention) การบำบัดรักษา (Therapy) การช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด (Drug help) การดำเนินคดี (Repression)

แนวทางที่ 1 การป้องกัน (Prevention) การป้องกันเป็นมาตรการแรกที่สำคัญที่สุดได้แก่ การใช้มาตรการใดๆ ก็แล้วแต่ หลักคือ เพื่อไม่ให้บุคคลเข้าไปสู่ขั้นตอนของการดำเนินคดีถ้าบุคคลนั้น เป็นผู้ที่ต้องพึ่งพายาเสพติดอย่างหนัก (Drugs Dependencies) และไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีซึ่งจะเป็นขั้นตอนสุดท้าย อนึ่ง ครอบครัวและภาคสังคมต้องมีส่วนร่วมในการป้องกันไม่ให้บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การให้ความรู้กับประชาชน โดยเฉพาะที่เป็นเด็กและเยาวชนอย่างถูกต้อง ไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับและอธิบายให้รู้ถึงพิษภัยเกี่ยวกับยาเสพติด สารเสพติดใดที่เสพได้หรือเสพไม่ได้ตามกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการลดความต้องการใช้ยาเสพติดของเขาเหล่านั้น

แนวทางที่ 2 การบำบัดรักษา (Therapy) ถ้ากระบวนการในขั้นการป้องกันไม่ได้ผล บุคคลนั้นก็ต้องเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูบำบัดเพื่อแสวงหาแนวทางในการรักษาให้หายเป็นปกติ และกลับไปดำเนินชีวิตในสังคมได้ตามปกติได้

แนวทางที่ 3 การช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด (Drug help) เป็นที่ยอมรับว่าบุคคลบางคนไม่สามารถผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาได้และไม่สามารถจะรักษาได้ในเวลาจำกัด รัฐจึงต้องให้ยาเสพติดแก่บุคคลเพื่อรักษา หรือ Drugs Substitute Treatment เช่น Methadone Program โดยการจัดให้มี “ห้องเสพยา” หรือ Injection Room หรือการอนุญาตให้เสพ Heroin ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการดังกล่าวนี้มีข้อโต้แย้งว่า ไม่ได้เป็นมาตรการที่ทำให้บุคคลเลิกเสพยา แต่ยังให้เขายังคงเสพยาต่อไป อย่างไรก็ตามก็ต้องยอมรับความจริงที่ว่ามาตรการที่ทำให้คนเลิกเสพพาด้วยการเสพยาจะได้ผลในการป้องปรามการกระทำความผิดได้อย่างสมบูรณ์

³⁷ กอบกุล จันทวโร ธานี วรภัทร์ จีรวุฒิ ลิปิพันธ์, “มาตรการทางกฎหมายในการพัฒนาทางเลือกสำหรับผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามข้อกำหนดกรุงเทพ,” การวิจัยภายใต้โครงการกำลังใจในพระดำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา (กรุงเทพมหานคร, 2558) บทที่ 3 หัวข้อ 3.1 น.168- น.180.

แนวทางที่ 4 การดำเนินคดี (Repression) การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดของเยอรมนี เป็นกฎหมายที่มีบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดยาเสพติดทุก ลักษณะ ยกเว้นแต่การเสพ วัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้คือ การจัดการเคลื่อนย้ายและจำหน่ายยาเสพติดทุกรูปแบบ โดยจะดำเนินคดีกับผู้นำเข้าและจำหน่าย และการดำเนินคดีกับผู้ครอบครองยาเสพติด โดยคำนึงถึงปริมาณยาในครอบครอง อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์กฎหมายของเยอรมนีไม่ได้อนุญาตให้บุคคลปลูกและใช้ยาเสพติดบางประเภท อย่างเช่น กัญชา เหมือนดังบางประเทศในทวีปอเมริกา และมาตรการบังคับทางอาญาจะไม่นำมาใช้ในการครอบครองและส่งมอบยาเสพติด ในปริมาณที่พึงสันนิษฐานว่าจะใช้เพื่อการเสพ และในบางกรณีอาจมีการลดทอนอัตราส่วนการลงโทษหรือหยุดการบังคับโทษได้เมื่อบุคคลได้ผ่านการบำบัดรักษาแล้ว จุดนี้คือการใช้มาตรการบำบัดรักษาแทนการดำเนินคดี

3.2.3.2 ลักษณะของความผิดและการลงโทษเกี่ยวกับยาเสพติด

ประสิทธิภาพในการดำเนินคดีของหน่วยงานภาครัฐและแม้กระทั่งศาลจะต้องมุ่งเน้นการปราบปรามและลงโทษผู้กระทำความผิดฐาน “ผลิตและจำหน่าย” เป็นหลักมากกว่า “ผู้เสพ”

โครงสร้างของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดในเยอรมนี แบ่งอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ อาชญากรรมที่เกิดการกระทำความผิดโดยตรง (Acquisitive Crimes) และอาชญากรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำความผิด (Drugs Related Crimes)

1. อาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ การขนยาเสพติดและการจำหน่ายยาเสพติด เฉพาะในประเภทของการจำหน่ายยาเสพติดแบ่งออกเป็นอีก 2 ประเภท ได้แก่ การกระทำที่เป็นจำหน่ายยาเสพติดโดยตรงและการกระทำที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับการจำหน่ายยาเสพติด โดยเป็นอาชญากรรมอื่นที่กระทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์จะนำเงินไปซื้อยาเสพติด เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ชักยอก หรือ น้อ โกง

ในส่วนของอาชญากรรมที่เป็นการกระทำความผิดโดยตรง แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทย่อยๆ อีก ได้แก่ การกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรงและการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายเรื่องอื่น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสาธารณสุข เป็นต้น

2. อาชญากรรมที่เป็นผลสืบเนื่องจากการกระทำความผิด (Drugs Related Crimes) อาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมยาเสพติด หมายถึง อาชญากรรมอื่นที่เป็นผลกระทบบสืบเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นประธาน โดยแบ่งออกเป็น อาชญากรรมอื่นที่รับอิทธิพลโดยตรงจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น อาชญากรรมรุนแรง หรือ การขนของผิด

กฎหมายและอาชญากรรมที่เป็นผลมาจากการติดยาหรือต้องพึ่งพิงยาเสพติด เช่น อาชญากรรมค้าหญิงและเด็กโสเภณีหรือการเดินทางโดยไม่ชำระค่าตัว เป็นต้น

อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดของเยอรมันในรอบ 40 ปี คือปี 1965 –2012 พบว่าจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของเยอรมันมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปีโดยจำแนกเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือที่เรียกว่า Soft Drugs หรืออาจเรียกว่าผู้ต้องพึ่งพาแอลกอฮอล์ (Alcohol Dependencies) มีจำนวนร้อยละ 40 ของผู้กระทำความผิดทั้งหมดประมาณ 3,500คน ในปี 2012 ในขณะที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ หรือ Hard Drugs หรือ ผู้ต้องพึ่งพายาเสพติด (Drugs Dependencies) มีจำนวนร้อยละ 60 ของผู้กระทำความผิดทั้งหมด ซึ่งมากกว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่เมื่อมองภาพรวมแล้ว จำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทั้งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับยาเสพติดรวมกันของเยอรมันยังน้อยกว่าผู้กระทำความผิดทั้งสองอย่างในประเทศไทยเป็นเท่าตัว

ส่วนการดำเนินคดียาเสพติดในชั้นศาล มีปริมาณผู้กระทำความผิดที่ศาลตัดสินให้จำคุกมีจำนวนเพียงหนึ่งในสามของจำนวนคดียาเสพติดเท่านั้น เพราะมีผู้กระทำความผิดที่ได้รับการตัดสินให้รับโทษอย่างอื่นนอกจากจำคุกถึงสองในสามส่วนของจำนวนคดีทั้งหมด ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าศาลอาญาเยอรมันเน้นการพิจารณาลงโทษอย่างอื่นนอกจากการจำคุก เพื่อวัตถุประสงค์ในการนำไปบำบัดรักษานั้นเอง

สำหรับสถานการณ์การบังคับโทษผู้กระทำผิดในเยอรมนีแม้ว่าผู้ต้องขังจะมีอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้น แต่ก็น้อยกว่าประเทศไทยมาก ทั้งนี้เนื่องจากเวลาดำเนินคดีในชั้นศาล จะดำเนินถึงประวัติของผู้ต้องขังว่าจะกระทบอะไรบ้าง ที่ทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้ต้องขังมากกว่าการกระทำความผิด การลงโทษจึงออกไปในแนวทางของการไม่จำคุกและใช้มาตรการอย่างอื่นแทน เพื่อไม่ให้การบังคับโทษกระทบความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต้นทางของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะมีการพิจารณาก่อนว่าผู้ต้องหาที่กระทำความผิด มีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรม หรือเครือข่ายค้ายาเสพติดรายใหญ่หรือไม่ ก่อนจะดำเนินคดีในชั้นตอนต่อไป เพื่อเป็นการตรวจสอบ แยกผู้กระทำความผิดรายย่อยออกจากรายใหญ่ สิ่งหนึ่งที่สามารถนำไปพิจารณาประกอบได้ คือ ปริมาณยาเสพติดในครอบครองระหว่างการจับกุม

ในเยอรมนีโทษจำคุก 15 ปี ถือว่าเป็นโทษสูงสุดในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยปกติผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษจำคุกโดยเฉลี่ย 2-5 ปี ไม่เกินกว่านั้น หลายกรณีที่มีการพิพากษา

จำคุกน้อยกว่า 2 ปี เปรียบเทียบกับคดีฆ่าคนตาย ศาลเยอรมนีก็พิพากษาจำคุกสูงสุด 6-10 ปีเท่านั้น ในเยอรมนีมีสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแต่เป็นหน่วยงานด้านสาธารณสุขที่ภาคเอกชนเป็นผู้ดูแล ถ้ากรณีการบำบัดผู้ติดยาในเรือนจำ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหรือสถานบำบัดเอกชนจะถูกเรียกเข้ามาในเรือนจำเพื่อบำบัดรักษา ซึ่งเป็นหลักการเดียวกันกับการที่นักโทษจะได้รับการบริการด้านสาธารณสุขอย่างอื่น เช่น ทันตกรรม เป็นต้น และเมื่อการรักษาไม่ได้ผลก็จำเป็นต้องนำนักโทษออกไปรักษาพยาบาลนอกเรือนจำ ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้คุมนักโทษได้

3.2.3.3 สารระสำคัญกฎหมายอาญาเสพติดของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

กฎหมายอาญาเสพติดของประเทศเยอรมัน ได้บัญญัติไว้ในส่วนที่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและโทษเท่านั้น ส่วนมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การควบคุมตัวบุคคล ไว้ภายใต้อำนาจรัฐของประเทศเยอรมันนั้น จำแนกประเด็นความเชื่อมโยงได้ดังนี้

ประการแรก ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา 140 ตามรัฐธรรมนูญประเทศเยอรมัน (Grundgesetz) วางหลักไว้ว่า “ทุกการจำกัดสิทธิเสรีภาพที่มีคำสั่งศาล จะต้องได้รับการพิจารณาตัดสินทางกฎหมายในทันทีภายใต้อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจไม่สามารถควบคุมตัวเกินกว่าวันที่ถัดไปจากวันที่ทำการจับกุมได้” กล่าวคือ ระยะเวลาของการควบคุมตัวจะต้องไม่เกิน 48 ชั่วโมง โดยไม่สามารถขยายระยะเวลาการควบคุมตัวโดยเจ้าพนักงานตำรวจได้

ประการที่สอง หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ “การควบคุมตัว” เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Strafprozessordnung, StPO)

ประการสุดท้าย กฎหมายระดับมลรัฐ เกี่ยวกับตำรวจจะเอาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมตัวข้างต้น และการกำหนดในรายละเอียดเพื่อบังคับใช้ในแต่ละมลรัฐ

(1) การควบคุมตัวไว้ในอำนาจรัฐ ในกรณีซึ่งหน้าสามารถกระทำได้หากเสี่ยงต่อการใช้กำลังที่ผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดจะหลบหนี หรือหากการระบุดังบุคคลไม่สามารถกระทำได้ในทันที โดยการฝากขัง สามารถกระทำได้ในกรณีที่พยานหลักฐานมีน้ำหนักเพียงพอที่ทำให้เชื่อว่าได้กระทำความผิดจริง ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประเทศเยอรมัน ได้จำแนกเหตุอันเป็นวัตถุในการฝากขัง มีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องสงสัยว่า กระทำความผิด จะหลบหนี มีเหตุอันสมควร เชื่อว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความผิดจะทำลายพยานหลักฐานหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องสงสัยกระทำความผิดจะก่ออันตรายประการอื่น นอกจากนี้ “หลักแห่งความได้สัดส่วน” ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญประเทศเยอรมันตีความว่าเป็นหลักแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การฝากขังและควบคุมตัวบุคคลไม่สามารถกระทำได้ในความผิดที่ไม่ร้ายแรง รวมไปถึงการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญาประเทศเยอรมันบัญญัติให้เจ้าพนักงานตำรวจควบคุมตัวบุคคลต้องสงสัยว่ากระทำความผิดเพียงเพื่อระบุตัวบุคคล โดยปกติแล้วการควบคุมตัวบุคคลจะต้องกระทำไปเท่าที่จำเป็น การควบคุมตัวไม่สามารถที่จะกระทำได้เกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

(2) เงื่อนไขรูปแบบการควบคุมตัว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินการก่อนการสอบสวนครั้งแรก จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงที่ใช้ตั้งข้อหาต่อผู้ที่ถูกควบคุมตัว และแจ้งบทบัญญัติกฎหมายใช้ในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ที่ถูกควบคุมตัวตามกฎหมายของรัฐ ที่เกี่ยวกับตำรวจทั้งหมดวางหลักไว้ว่า เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ในการควบคุมตัวและสิทธิของผู้ที่ถูกควบคุมตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ ให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจระหว่างการควบคุมตัวตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ “บุคคลซึ่งถูกจับกุมจะต้องไม่ถูกปฏิบัติไม่ดี ไม่ทั้งทางร่างกายและจิตใจ” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาวางหลักไว้ว่า “การกระทำที่กระทบต่อสิทธิในการตัดสินใจ โดยอิสระของผู้ต้องสงสัยไม่สามารถกระทำได้” เช่น การบำบัดที่ไม่ดีหรือให้ทำในสิ่งที่ขัดต่อความรู้สึก ห้ามมิให้เจ้าพนักงานตำรวจใช้วิธีการใดเพื่อทำหน้าที่ส่งผลต่อความทรงจำและสติการรับรู้ของผู้ถูกควบคุมตัว การบังคับจะสามารถกระทำได้ในวงที่จำกัดเท่าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ หรือในกรณีพิเศษตามกฎหมายของมลรัฐนั้น ที่เกี่ยวกับตำรวจ เช่น กรณีการใส่กุญแจมือ และการได้รับคำสารภาพผิดอันเนื่องมาจากการใช้วิธีการซึ่งผิดกฎหมายนั้น ไม่อาจที่จะรับฟังได้ตามวิธีพิจารณาความอาญา ในระหว่างช่วงระยะเวลาของการถูกควบคุมตัวเจ้าพนักงานตำรวจจะต้องดำเนินการตรวจพิสูจน์ เพื่อระบุตัวตนของบุคคลผู้ต้องสงสัยด้วยวิธีทางเทคนิค ซึ่งไปถึงการสอบถามผู้ต้องสงสัย เจ้าพนักงานตำรวจเข้าตรวจค้นผู้ต้องสงสัยรวมไปถึงตรวจค้นยานพาหนะของผู้ต้องสงสัยภายใต้ “หลักแห่งความได้สัดส่วน” ซึ่งโดยหลักแล้วกฎหมายของมลรัฐ ที่เกี่ยวกับตำรวจจะให้อำนาจในการตรวจค้นผู้ต้องสงสัยไว้โดยปกติแล้วการค้นจะกระทำได้เมื่อมีข้อสันนิษฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยดูจากลักษณะการกระทำ วัตถุซึ่งในความครอบครองสามารถยึดหรืออายัดได้ การค้นไม่สามารถกระทำได้คนเดียวที่เป็นเพศเดียวกันหรือ โดยแพทย์ ยกเว้นในกรณีฉุกเฉินเร่งด่วนรวมไปถึงการค้นไม่สามารถกระทำต่อศพได้ ในกรณีที่เป็นการค้นหมายแพทย์สามารถทำการค้นได้

(3) สิทธิของผู้ถูกควบคุมตัว ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้ต้องสงสัยมีอิสระและมีสิทธิที่จะให้การอย่างไรก็ได้ รวมไปถึงสิทธิที่จะไม่ให้การตลอดระยะเวลาที่ถูกควบคุมตัว

สิทธิที่จะปรึกษาทนาย ด้วยเหตุนี้การสอบสวนของพนักงานตำรวจจะไม่สามารถดำเนินการต่อได้ และต้องหยุดชะงักลงหากผู้ต้องสงสัยร้องขอปรึกษาทนายความ นอกจากนี้ตามกฎหมายของมลรัฐ ที่เกี่ยวกับตำรวจ ให้สิทธิผู้สงสัยต่อบุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่ผู้ต้องสงสัยไว้ใจก่อนที่จะเริ่มทำการควบคุมตัว โดยหลักตามกฎหมายผู้ถูกควบคุมตัวจะต้องถูกแยกระหว่างผู้ถูกควบคุมตัวจากการ ผากัง หรือผู้กระทำความผิดที่ถูกคุมขัง แยกระหว่างชายหญิง และในหลายๆ มลรัฐจะต้องแยก ผู้กระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดออกจากผู้กระทำความผิดฐานอื่นๆ

(4) ระยะเวลาการควบคุมตัว ตามมาตรา 104 ในกฎหมายรัฐธรรมนูญไม่ให้เจ้าพนักงาน ตำรวจควบคุมตัวบุคคลไว้พ้นไปจากวันถัดไปนับจากวันที่มีการจับกุมดังกล่าว ในขณะที่ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยไม่ชักช้าผู้ต้องสงสัยที่ถูกควบคุมตัวจะถูกตรวจสอบโดยผู้ พิพากษาว่าในวันถัดจากวันที่ถูกจับกุม ดังนั้นไม่ว่าในกรณีใดๆ ระยะเวลาในการควบคุมตัวจึงไม่ ต้องเกิน 48 ชั่วโมง และหากไม่มีการปล่อยตัวก็ต้องฝากขังภายใต้อำนาจศาลต่อไป โดยตาม กฎหมายของมลรัฐ ที่เกี่ยวกับตำรวจ กำหนดให้การตรวจสอบเพื่อระบุตัวบุคคล จะต้องดำเนินการ เกินกว่า 12 ชั่วโมง ไม่ได้ แต่นอกเหนือไปจากเหตุควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำความผิดฐานใด ฐานหนึ่ง ภายใต้กฎหมายมลรัฐ ที่เกี่ยวกับตำรวจยังเปิดช่องให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถ ควบคุมตัวบุคคลได้ภายใต้คำสั่งรัฐ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญ ให้นำตัวบุคคลซึ่งถูกควบคุมตัวมา แสดงต่อศาลในวันถัดจากวันที่มีการจับกุม ตามกฎหมายของมลรัฐ ผู้พิพากษามีอำนาจในการขยาย พิจารณาขยายระยะเวลามาตรการควบคุมตัวบุคคลถึง 2 สัปดาห์

การบังคับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของเยอรมันนั้น ไปบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย อาญา เป็นการเฉพาะเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเรียกว่า “มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความ ผิดและมาตรการเพื่อความปลอดภัย” (Measures of rehabilitation and security) มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้ ติดยาเสพติดและมาตรการเพื่อความปลอดภัย (Measures of rehabilitation and security) ทั้ง 6 ประเภทนี้³⁸ ศาลอาจไม่สั่งให้นำมาใช้ถ้าประวัติการกระทำความผิดอาญาของจำเลย ซึ่งมีสภาพที่ เป็นอันตรายต่อสังคม³⁹ สำหรับหลักเกณฑ์และการบังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยแก่บุคคลผู้ เสพยาเสพติดนั้น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ได้บัญญัติไว้ดังนี้

³⁸ สุริย์ ภูเพชร, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 50*, น.77.

³⁹ The Penal Code of the Federal Republic of Germany 1975, Section 61.

1. หลักเกณฑ์การส่งตัวไปยังสถานคุ้มครองรักษายังสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดถ้าผู้ใด มีนิสัยเสพยาหรือของมีนเมาอย่างอื่นมากเกินไป⁴⁰ และกระทำผิดกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ในขณะที่มีนเมา หรือเกี่ยวเนื่องกับลักษณะนิสัยของเขา ซึ่งถูกศาลพิพากษาลงโทษ หรือไม่อาจ พิพากษาลงโทษได้ เพียงเพราะ ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดทางอาญาของผู้นั้นได้ ศาลจะสั่งให้ส่งตัว ผู้นั้นไปควบคุมยังสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติด และโรคพิษสุราเรื้อรังได้ ถ้าสภาพอันตรายยังคงมีอยู่ เนื่องจากผู้นั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดอย่างร้ายแรง แต่ศาลอาจจะไม่สั่งให้ส่งตัวไปควบคุม บำบัดรักษายังสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดและโรคพิษสุราเรื้อรังก็ได้ ถ้าไม่มีโอกาสที่จะบำบัดรักษา ผู้นั้นให้ขาดได้

2. การบังคับตามคำสั่งศาล ถ้าศาลมีคำสั่งให้จำเลยไปควบคุมบำบัดรักษายังสถาน บำบัดรักษาหรือให้ลงโทษและปฏิบัติตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยตามคำสั่งศาลก่อนที่จะนำตัว ไปลงโทษ อย่างไรก็ตาม ถ้าการบังคับตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยตามคำสั่งศาล จะดำเนินการ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ง่ายกว่า ศาลอาจพิพากษาให้ขยายหรือเพิกถอนคำสั่งดังกล่าวได้ หากเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการบังคับตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย ตามคำสั่งศาลจะดำเนินการให้ บรรลุผลสำเร็จได้ และถ้าสภาพของจำเลยประจักษ์ชัดแก่ศาลตามคำร้องขอ

ถ้าบังคับตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยทั้งหมด หรือบางส่วนก่อนการลงโทษไปแล้ว ถึงสองไปสามส่วนของโทษที่จะได้รับ ให้นับระยะเวลาที่ถูกบังคับตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย รวมเข้ากับโทษ แต่ให้บังคับใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยก่อนการลงโทษ ศาลอาจทุเลาการ ลงโทษที่เหลืออยู่เพื่อคุ้มครองประพฤติกายได้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ และหากได้รับโทษไปแล้วกึ่งหนึ่ง ของโทษทั้งหมดก็ได้ ถ้าได้ดุลยภาพของโทษที่ยังไม่ระงับให้บังคับตามมาตรการเพื่อความปลอดภัย ต่อไป อย่างไรก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ลงโทษ ได้ถ้าสภาพการณ์ของจำเลยประจักษ์ชัดแก่ศาลตาม คำร้องขอ

3. การเปลี่ยนแปลงประเภทของการบำบัดรักษาที่แตกต่าง⁴¹ ถ้าศาลสั่งให้ส่งตัวไป ควบคุมการบำบัดรักษาสถานบำบัดโรคจิต หรือสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดให้โทษ และโรคพิษสุรา เรื้อรัง ศาลอาจมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงในภายหลังให้ส่งตัวจำเลยไปควบคุมบำบัดรักษายังสถานบำบัด อื่นก็ได้ ถ้าสถานบำบัดนั้นมีโอกาสช่วยแก้ไขฟื้นฟูจำเลยให้หายขาดได้ แต่ศาลอาจสั่งเปลี่ยนแปลง ในภายหลังให้ส่งตัวจำเลยที่ถูกบังคับตามคำสั่งศาลข้างต้นไปยังสถานควบคุมป้องกันเพื่อ

⁴⁰ Ibid., Section 64.

⁴¹ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 37a.

ดำเนินการตามมาตรการเพื่อลดภัยวิธีหนึ่งตามที่กำหนดไว้ก็ได้ อย่างไรก็ตาม ศาลอาจพิพากษาให้ขยายหรือเพิกถอนคำสั่งที่ได้สั่งไว้ก็ได้ ถ้าภายหลังปรากฏพยานหลักฐานต่อศาลว่าการแก้ไขฟื้นฟูจำเลยโดยวิธีนั้นจำเป็นต้องนำมาใช้เสริมต่อไป สำหรับระยะเวลาที่กำหนดให้ส่งตัวไปควบคุมบำบัดรักษายังสถานบำบัดหรือการพิจารณาคดีใหม่ให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลได้มีคำสั่งในคำพิพากษา

4. ระยะเวลาในการควบคุมตัว⁴² กำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวเพื่อบำบัดรักษาในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดและโรคพิษสุราเรื้อรังไม่เกิน 2 ปี หากเป็นการควบคุมตัวในสถานควบคุมป้องกันเป็นครั้งแรกไม่เกิน 10 ปี ให้เริ่มนับกำหนดระยะเวลาตั้งแต่การควบคุมตัวเป็นต้นไป ถ้าศาลมีคำสั่งให้บังคับตามมาตรการจำกัดเสรีภาพไปพร้อมๆกับการควบคุมตัวก่อนที่จะได้รับโทษตามคำพิพากษากำหนดระยะเวลาสูงสุดในการควบคุมตัวขอขยายออกไปให้ครบคลุมถึงระยะเวลาที่ถูกบังคับใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัยที่ได้รับต่อจากโทษ ถ้าไม่กำหนดระยะเวลาสูงสุดในการควบคุมตัวไว้ หรือกำหนดไว้แต่ยังไม่สิ้นสุด ศาลอาจสั่งพักการควบคุมตัวไว้ชั่วคราวในเวลาใดก็ได้ และจัดให้คุมความประพฤติจำเลยไว้โดยเร็วเท่าที่จะมีเหตุผลให้ทำเช่นนั้นได้ โดยให้เสรีภาพแก่จำเลยในการดำเนินชีวิตตามกฎหมาย กรณีรอกการลงโทษจำเลยต้องประพฤติตนภายใต้การควบคุมดูแล ถ้ากำหนดระยะเวลาสูงสุดข้อต้นสิ้นสุดลง ให้ปล่อยตัวจำเลยไป และยุติการบังคับใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัย แต่หากจำเลยได้รับการปล่อยตัวไปภายหลังจากถูกควบคุมในสถานควบคุมเพื่อป้องกันเป็นครั้งแรกตามกำหนดระยะเวลาสูงสุด จำเลยต้องประพฤติตนภายใต้การควบคุมดูแล

5. การพิจารณาใหม่⁴³ ศาลอาจดำเนินการพิจารณาใหม่ในเวลาใดก็ได้เพื่อพิพากษาว่าจะพักการควบคุมตัวและจัดให้คุมความประพฤติจำเลยหรือไม่ โดยการพิจารณาจะต้องกระทำก่อนที่จะสิ้นสุดระยะเวลาการควบคุม คือ

- 1) 6 เดือน ในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดและโรคพิษสุราเรื้อรัง
- 2) 1 ปี ในสถานบำบัดจิต
- 3) 2 ปีในสถาน ควบคุมป้องกัน

ทั้งนี้ศาลอาจจะลดระยะเวลาดังกล่าวได้ภายในขอบเขตเรื่องกสรพิจารณาระยะเวลาใหม่ พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาที่จะสิ้นสุดระยะเวลาร้องขอให้พิจารณาใหม่สำหรับการนับระยะเวลา

⁴² Ibid., Section 67b.

⁴³ The Narcotic Rehabilitation Amendments of 1971, Section 67c.

นั้นให้เริ่มนับตั้งแต่ถูกควบคุมตัวในสถานบำบัด แต่ถ้าศาลไม่อนุญาตให้พักการควบคุมการนับระยะเวลาที่กำหนดใหม่ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ศาลสั่งไม่อนุญาต

6. การเพิกถอนคำสั่งให้พักการควบคุมตัวในสถานบำบัด⁴⁴ ศาลอาจเพิกถอนคำสั่งให้พักการควบคุมตัวในสถานบำบัดได้ ถ้าจำเลยกระทำผิดกฎหมายในขณะที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแล หรือฝ่าฝืนแนวทางที่ศาลกำหนดไว้อย่างชัดเจน หรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ หรือสำนักงานคุมประพฤติ และความประพฤติของจำเลยแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของมาตรการเพื่อความปลอดภัยจำเป็นต้องใช้การคุมขัง

ในกรณีความประพฤติของจำเลยระหว่างอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลแสดงให้เห็นว่าสถานะของจำเลยอาจกระทำผิดกฎหมายและวัตถุประสงค์ของมาตรการเพื่อความปลอดภัยจำเป็นต้องใช้การคุมขัง ศาลอาจเพิกถอนคำสั่งให้พักการควบคุมตัวในสถานบำบัดได้⁴⁵

นอกจากนี้ ศาลอาจเพิกถอนคำสั่งให้พักการควบคุมตัวในสถานบำบัด ถ้าศาลทราบสภาพการณ์ต่างๆ ในระหว่างที่จำเลยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและความประพฤติ ว่าประพฤติกกรรมของจำเลยจะไม่ยอมรับการพักการควบคุมในสถานบำบัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของมาตรการเพื่อความปลอดภัยจำเป็นต้องใช้การคุมขัง โดยระยะเวลาการควบคุมตัวในสถานบำบัดทั้งก่อนและหลังการพักการควบคุมตัว จะต้องไม่เกินเวลาที่กฎหมายกำหนดสูงสุดไว้ให้ใช้มาตรการเพื่อความปลอดภัย แต่ถ้าศาลไม่เพิกถอนคำสั่งให้พักการควบคุมตัวในสถานบำบัด ให้มาตรการเพื่อความปลอดภัยยุติลงเมื่อสิ้นสุดกำหนดเวลาการควบคุมดูแล ทั้งนี้ มิให้นำระยะเวลาที่ให้จำเลยทำงานบริการต่างๆ ตามคำแนะนำมาหักออกจากระยะเวลาในการควบคุมตัวในสถานบำบัด

3.2.4 อำนาจรัฐในการควบคุมตัวบุคคลตามกฎหมายยาเสพติด⁴⁶

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตัวบุคคลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในอำนาจรัฐของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีสองส่วน ได้แก่ รัฐบัญญัติว่าด้วยยาเสพติด (BtMG) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (StPO)

กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด (Gesetz ber den Verkehr mit Betaubungsmitteln (BtMG) / Law concerning the Trade with Narcotics) ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ถูกบัญญัติขึ้นเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1971 เนื่องจากการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากของตัวเลขผู้ติดยาเสพติด

⁴⁴ Ibid., Section 67g

⁴⁵ สุริย์ ภูเพชร, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 50, น.80- น.81.

⁴⁶ คณิต ณ นคร,*อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 87, น.145.

ภายในประเทศ และในปี ค.ศ. 1981 แนวทางด้าน การบำบัดรักษาได้ถูกนำมาบัญญัติไว้แทนการลงโทษ “The therapy instead of punishment “ กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติซึ่งเป็นการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสาระของยาเสพติด ทั้งในส่วนของเนื้อหา การอนุญาตให้ใช้ยาเสพติดเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และการปฏิบัติต่อบุคคลที่กระทำผิดและตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน (Strafprozessordnung, StPO) Section 112 a กำหนดฐานความผิดที่เจ้าพนักงานของรัฐสามารถใช้อำนาจควบคุมตัวผู้กระทำความผิดพิเศษกว่าความผิดอื่นๆ (Further grounds for Arrest) มีดังต่อไปนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับเพศที่กระทำกับผู้เยาว์ หรือผู้ต้องขังในที่คุมขังหรือเรือนจำและเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 174, 174a, 176 to 179

2. ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความผิดเกี่ยวกับการทารุณกรรมตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 125a, 224 – 227 , 243 , 244 , 249 – 255 , 260 , 263 , 306-306c หรือ 316a และความผิดตามรัฐบัญญัติเกี่ยวกับยาเสพติด (Narcotics Act) มาตรา 29(1) , ข้อ 1, 4 or 10, หรือ (3) , มาตรา 29a (1) , มาตรา 30(1) , มาตรา 30a(1) และใน section 112a วรรคสอง ได้กำหนดว่า ในกรณีที่มีความเสี่ยงว่าผู้กระทำความผิดอาจไปกระทำความผิดอย่างอื่นในทำนองเดียวกันนี้ หรือจะก่อให้เกิดอันตรายสังคม ถ้าจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคล อาจให้นำไปขังไว้เรือนจำไว้เป็นเวลาไม่ต่ำกว่าหนึ่งปีได้

3.2.4.1 เงื่อนไขในการควบคุมตัวบุคคล

กฎหมายว่าด้วยยาเสพติด (Narcotics Law/ BtMG) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญเกี่ยวเนื่องด้วยกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและการควบคุมตัวบุคคลในความผิดคดียาเสพติด ซึ่งให้อำนาจแก่รัฐในการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดในเรือนจำเป็นระยะเวลาแตกต่างจากการกระทำ ความผิดฐานอื่น ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ตามสาระสำคัญดังต่อไปนี้

มาตรา 29 BtMG วางหลักว่า ผู้ใดกระทำการซึ่งเป็นการค้าขาย ผลิต จำหน่าย แจกจ่าย ให้ รวมถึงการเคลื่อนย้ายขนส่งยาเสพติดหรือด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือโทษปรับ

มาตรา 29a(1) BtMG วางหลักว่า ผู้ใดมีอายุกว่า 21 ปี ให้วัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดแก่ผู้อื่นที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้วัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดแก่ผู้อื่นที่มีอายุ 21 ปี ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือบุคคลดังกล่าวผลิต ให้หรือครอบครองวัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดจำนวนไม่น้อยโดยปราศจาก

เหตุผลที่จะอนุญาตให้มีได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี (2) หากความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่น้อยกว่ากฎหมายกำหนดไว้ ศาลอาจลงโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 5 ปี

มาตรา 30 (1) BtMG วางหลักว่า ผู้ใดกระทำการซึ่งเป็นการค้าขาย ผลิต จำหน่าย แจกจ่าย ให้ รวมถึงการเคลื่อนย้ายขนส่งยาเสพติดหรือด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด ตามมาตรา 29 ในรูปแบบที่มีผู้ร่วมกระทำความผิด ในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มอาชญากร ต้องระวางโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี

(2) หากความผิดดังกล่าว เป็นความผิดที่น้อยกว่ากฎหมายกำหนดไว้ ศาลอาจลงโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 5 ปี

มาตรา 30a (1) BtMG วางหลักว่า ผู้ใดกระทำการซึ่งเป็นการค้าขาย ผลิต จำหน่าย แจกจ่าย ให้ รวมถึงการเคลื่อนย้ายขนส่งยาเสพติดหรือด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด ตามมาตรา 29 ในรูปแบบที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นกลุ่ม หรือ

1. ผู้ใดมีอายุกว่า 21 ปี แจกจ่ายโดยผิดกฎหมายวัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดหรือกระทำการด้วยวิธีอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการดำเนินการแจกจ่าย แก่ผู้อื่นที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี หรือผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้วัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดแก่ผู้อื่นที่มีอายุกว่า 21 ปี

2. ใช้วัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดในการแจกจ่ายโดยผิดกฎหมาย วัตถุซึ่งเป็นยาเสพติดหรือกระทำการด้วยวิธีอื่นใดอันมีลักษณะเป็นการดำเนินการแจกจ่ายเพื่อประทุษร้ายผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 5 ปี

(2) หากความผิดดังกล่าว เป็นความผิดที่น้อยกว่ากฎหมายกำหนดไว้ ศาลอาจลงโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 5 ปี ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถควบคุมตัวผู้นั้น ไว้ในอำนาจ ตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 112a ได้ กล่าวคือ กรณีจำเป็นต้องควบคุมตัวเพราะเกรงว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือไปกระทำความผิดทำนองเดียวกันอีก หรือไปทำอันตรายแก่พยานหลักฐานสามารถควบคุมตัวผู้นั้น ไว้ในที่คุมขังได้อย่างต่ำ 1 ปี

มาตรา 30b BtMG วางหลักว่า ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 129 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (StGB) ให้บังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญากับกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 6 ประมวลกฎหมายอาญา แม้การกระทำความผิดจะมีได้เกิดขึ้นในสหพันธรัฐ

ดังที่ได้กล่าวมานี้ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด ผู้ใดกระทำความผิดอันเกี่ยวเนื่องด้วยยาเสพติดนอกจากรัฐจะมีอำนาจควบคุมตัว และลงโทษตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา

เยอรมัน (StGB) แล้ว รัฐยังมีอำนาจที่จะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดด้วย⁴⁷

ดังนั้น ในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยยาเสพติด (Narcotics Law : Betaubungsmittelgesetz – BtMG) ตาม section 29 เกี่ยวกับการผลิตและจำหน่าย หรือเตรียมการผลิตและจำหน่ายยาเสพติด รวมถึงการเคลื่อนย้ายขนส่งยาเสพติด, section 30 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตาม section 29 ที่กระทำในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมหรือกลุ่มอาชญากร และ section 30a การผลิตหรือจำหน่ายหรือเคลื่อนย้ายยาเสพติดที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 21 (young adult) และ 18 ปี (adolescent) ร่วมขบวนการด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในอำนาจ ตามเงื่อนไขในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 112a ได้ กล่าวคือ กรณีจำเป็นต้องควบคุมตัวเพราะเกรงว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือไปกระทำความผิดทำนองเดียวกันอีก หรือไปทำอันตรายแก่พยานหลักฐาน สามารถควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในที่คุมขังได้อย่างต่ำ 1 ปี

3.2.4.2 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมตัว⁴⁸

เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้ว ไม่ปรากฏมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในการควบคุมตัวไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น มาตรการในการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานก็ได้แก่มาตรการภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์รัฐ (Grundgesetz) และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน (StPO) กล่าวคือ การกำหนดระยะเวลาในการควบคุมตัวบุคคลต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้นและต้องพิจารณาถึงหลักสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยสากล การตรวจสอบการใช้อำนาจควบคุมเป็นไปตามหลักแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน (StPO) , โดยองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้น โดยรัฐบาลแห่งสหพันธ์รัฐ และโดยองค์การระหว่างประเทศเช่น UN, UNHCR

โดยสาระสำคัญของกฎหมายยาเสพติดของประเทศเยอรมันเน้นการป้องกันเป็นอันดับแรกซึ่งจะทำการบำบัดผู้กระทำความผิดฐานเสพและให้คำปรึกษาเพื่อช่วยในการดำรงชีวิตในสังคมซึ่งเสมือนเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้าสำหรับผู้ติดยาเสพติดโดยกฎหมายหลักที่ใช้นี้มีชื่อว่า The Controlled Substances Legislative Act หรือ Betaubungsmittelgesetz (BtmG) กฎหมายได้ให้อำนาจกับอัยการที่อาจสั่งไม่ฟ้องผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดที่มีปริมาณเล็กน้อยไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือเป็นกรณีที่มีไว้เพื่อใช้

⁴⁷ คณิต ฅ นคร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 87*, น.145- น.149.

⁴⁸ คณิต ฅ นคร, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 87*, น.150.

ส่วนตัวและไม่กระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณะโดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากศาล ในกรณีที่มีการดำเนินการสั่งฟ้องไปแล้ว ศาลอายุติกระบวนพิจารณาได้โดยความยินยอมของอัยการและผู้กระทำความผิด ในประเทศเยอรมันการมีกัญชาต่ำกว่า 10 กรัมไว้ในครอบครองไม่ต้องถูกดำเนินคดี ซึ่งโทษหนักที่สุดสำหรับการค้ายาเสพติดคือจำคุก 1-15 ปี ในคดียาเสพติดไม่มีโทษจำคุกตลอดชีวิตและไม่มีโทษประหารชีวิต ในการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดของเยอรมันจะเป็นการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานตำรวจมายังโรงพยาบาลโดยทำการตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดทันที หากพบว่ามีปีศาจจะเป็นสิ่งผิดซึ่งเป็นการพบสารเสพติดในร่างกายเจ้าพนักงานตำรวจจะปล่อยตัวให้ผู้นั้นกลับไปยังบ้านโดยจะมีใบนัดหรือมีการออกหมายเรียกให้มาตรวจสารเสพติดอีกครั้งเนื่องจากประเทศเยอรมันเห็นว่า トラบไตที่ผู้ต้องหายังไม่ได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา แต่ถ้าหากยินยอมที่จะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูก็สามารถเข้าตามแผนการฟื้นฟูได้ โดยจะไม่มีการควบคุมตัวไว้เพื่อรอการตรวจพิสูจน์และถ้าหากตรวจไม่พบก็จะมีปล่อยตัวทันที